

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे

Savitribai Phule Pune University, Pune

पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम (PG)

[Two Years PG Program]

(As per SPPU Circular 122/2023, Date- 21/06/2023)

Level 6.0

अभ्यासक्रम : एम. ए. मराठी (प्रथम वर्ष)

(शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून)

CURRICULUM AND SYLLABUS

OF

M.A. MARATHI (Frist Year)

w.e.f. 2023-24

M. A. मराठी विषयाचा पुनर्रचित अभ्यासक्रम- शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ पासून

१. Title of the course: M. A. (मराठी)

२. Preamble of the syllabus:

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला अनुसरून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या एम. ए. मराठीचा अभ्यासक्रम तयार करत असताना काही आधारभूत तत्त्वे स्वीकारली आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची उद्दिष्टे प्रत्यक्षात आणताना विद्यार्थीकेंद्री, अंतरविद्याशाखीय, रोजगाराभिमुख, कौशल्यधिशिष्ट असे भाषा व साहित्याचे अभ्यासक्रम अनुसरणे आवश्यक आहे. तसेच कौशल्यविकासासाठी भाषा, साहित्य व कला ही माध्यमे अधिक परिणामकारकतेने समजून घेणे आवश्यक झाले आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्यिकक्षमता, भाषिकक्षमता विकसित करणे व जीवनाच्या आकलनासाठी त्यांना सिद्ध करणे ही काळाची गरज बनली आहे. तसेच विद्यार्थ्यांना मराठी भाषा आणि साहित्याचे सखोल ज्ञान व्हावे, त्यांच्यामध्ये संशोधनाची तसेच अंतरविद्याशाखीय अभ्यास करण्याची वृत्ती वाढावी असे विविध हेतू समोर ठेवून सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या एम. ए. मराठीचा अभ्यासक्रम तयार केला आहे.

एम. ए. मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना पुढील क्रमाने करण्यात आली आहे.

१. First Year M.A. 2023-24 (Level 6.0)

२. Second Year M.A. 2024-25 (Level 6.5)

एम. ए. मराठी हा पुनर्रचित अभ्यासक्रम दोन वर्षांचा आणि चार सत्रांमध्ये विभागलेला आहे. त्यासाठी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला अनुसरून पुनर्रचना करण्यात आलेली आहे. यामध्ये प्रथम वर्षात मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, ऐतिहासिक भाषाविज्ञान, प्रशासकीय लेखनकौशल्य, अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन, विविध साहित्य प्रवाहांचा अभ्यास, अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा, चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर, मराठीचे व्याकरण, वाङ्मयइतिहास लेखनविद्या, संशोधन पद्धती, समाजभाषा विज्ञान, व्यावसायिक लेखनकौशल्य या स्वरूपाची अभ्यासक्रमाची पुनर्रचना असून; सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने पुढील तक्त्यात दिल्याप्रमाणे प्रथम वर्षात ४४ आणि द्वितीय वर्षात ४४ अशा एकूण ८८ श्रेयांकाचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण केला जाणार आहे. या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना मुख्य विषयाबरोबरच विषय निवडीची संधी दिली जाणार आहे शिवाय सैद्धांतिक व प्रात्यक्षिके यांना विशेष महत्त्व देण्यात आले आहे.

Savitribai Phule Pune University, Pune

Credit Framework for Post Graduate (PG)

Level	Semester	Credits Related to Major		Research Methodology (RM)	Internship On Job Training (OJT)	Research Project (RP)	Total
		Major Core	Major Elective				
6.0	I	10(T) + 4(P)	2 (T) + 2 (T/P)	4	0	0	22
	II	10(T) + 4(P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	4 (OJT)	0	22
Exit option: Award PG Diploma on completion of 44 Credits after Three Year UG Degree OR continue with PG second year							
6.5	III	10 (T) + 4 (P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	0	4	22
	IV	8 (T) + 4 (P)	2 (T) + 2 (T/P)	0	0	6	22
Total 4 Years		54	16	4	4	10	88
2 Years-4 Sem. Award PG Degree on completion 88 credits after Three Year UG Degree or 1 Year-2 Sem PG Degree (44 credits) after Four Year UG Degree							

Notes:

Abbreviation: T – Theory, P – Practical

3. Wherever require the BOS can choose theory or practical course as per the need and within the given structure.
4. Each course should be designed with minimum 2 or maximum 4 credits.

21/6/2023

M.A. MARATHI
(w.e.f. academic year 2023-24)

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे :

PROGRAMME EDUCATIONAL OBJECTIVES (PEOs)

विद्यार्थ्यांना पदव्युत्तर स्तरावर मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे खालील प्रमाणे निश्चित करण्यात आलेली आहेत.

PEO-1	पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध करणे.
PEO- 2	विशिष्ट कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेऊन साहित्याचे आकलन करून घेणे.
PEO- 3	वाङ्मयीन परंपरेची जाणीव करून देणे.
PEO- 4	विविध भाषाभ्यासाच्या पद्धतींची ओळख करून देणे.
PEO- 5	मूलभूत साहित्यसिद्धांतांचा परिचय करून देणे.
PEO- 6	विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्ये विकासाची जाणीव-जागृती घडवून आणणे.
PEO- 7	साहित्यकृतींच्या चिकित्सक अभ्यासाची प्रवृत्ती वृद्धिंगत करणे.
PEO- 8	विविध समीक्षापद्धतींची ओळख करून देणे.
PEO- 9	विद्यार्थ्यांमध्ये रोजगाराच्या क्षमता विकसित करणे.
PEO- 10	अभ्यासकाचे व्यक्तिमत्व सुसंस्कारित करणे.

अभ्यासक्रमाची अध्ययन निष्पत्ती :

PROGRAMME OUTCOMES(POs) AND PROGRAMME SPECIFIC OUTCOMES(PSOs) :

हा अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमतांचा विकास होईल.

PO- 1	पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध होतील.
PO- 2	साहित्यकृतींच्या चिकित्सक अभ्यासाची प्रवृत्ती वृद्धिंगत होईल.
PO- 3	भाषिक जाणिवा विकसित करून कौशल्यात्मक उपयोजनासाठी सिद्ध होतील.
PO- 4	विविध जीवनक्षेत्रातील भाषाविषयक कौशल्य ग्रहणानंतर रोजगारक्षमतांची आणि प्रावीण्यांची निर्मिती होईल.
PO- 5	विशिष्ट कालखंडातील साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेऊन साहित्याचे नेमके आकलन करून घेता येईल.
PO- 6	तौलनिक अभ्यास, भाषांतर मीमांसा, प्रभाव अभ्यास, आंतर्विद्याशाखीय दृष्टी, परभाषेतील समकालीन साहित्यकृती, वाङ्मयेतिहास, संस्कृती अभ्यास, भाषिक अभ्यास याद्वारे साहित्याच्या अभ्यासाला परिपूर्णता आणता येईल.
PO- 7	पौरात्य व पाश्चात्य साहित्यविचार, साहित्यसिद्धांत, समीक्षा, साहित्यविमर्श, विविध वाङ्मयीन संप्रदाय, वेळोवेळी उद्धवणाच्या जीवनविषयक व वाङ्मयीन चर्चा, संकल्पना यांचा पैस विद्यार्थ्यांना परिचित होईल
PO- 8	संशोधनाची निरनिराळी अंगे तसेच विविध पध्दतींचा अभ्यास करता येईल.
PSO- 1	वाङ्मयीन मूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविण्यास मदत होईल.
PSO- 2	वाचन, आस्वादन, विश्लेषण, वर्गीकरण, मूल्यनिर्णयन या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची वाङ्मय आकलनाची क्षमता वृद्धिंगत होईल.
PSO- 3	साहित्य आणि संस्कृती यांचा परस्पराश्रयी संबंध जागतिक परिप्रेक्ष्यात लक्षात घेण्याची क्षमता व कौशल्ये निर्माण होतील.
PSO- 4	मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यांच्या अनुबंधाचा शोध घेता येईल.

COURSE STRUCTURE

M.A. (Marathi) Year-I (w.e.f. academic year 2023-24)

Year/ Level/ Sem.	Sr. No.	Course Code	Course Title	Credits/ Course	Credits (T+P)*	Hours (T+P)*		
Yr- 1 st L- 6.0 Sem- I	C-1	MAR 501 MJ	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	4 (T)	4 (T)	60		
	C-2	MAR 502 MJ	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	4 (T)	4 (T)	60		
	C-3	MAR 503 MJ	प्रशासकीय लेखनकौशल्ये	2 (T)	2 (T)	30		
	C-4	MAR 504 MJP	प्रशासकीय लेखनकौशल्ये : प्रात्यक्षिक	2 (P)	2 (P)	60		
	C-5	MAR 505 MJP	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन : भाग १	2 (P)	2 (P)	60		
	E-1	MAR 510 MJ	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह	2(T)	4 2(T)+2(P)	90 30(T)+60(P)		
		MAR 510 MJP	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह : प्रात्यक्षिक	2(P)				
	E-2	MAR 511 MJ	अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा	2(T)				
		MAR 511 MJP	अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा : प्रात्यक्षिक	2(P)				
	E-3	MAR 512 MJ	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर	2(T)				
		MAR 512 MJP	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर : प्रात्यक्षिक	2(P)				
	E-4	MAR 513 MJ	मराठी व्याकरण- भाग १	2(T)				
		MAR 513 MJP	मराठी व्याकरण- भाग १ : प्रात्यक्षिक	2(P)				
	E-5	MAR 514 MJ	वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या- भाग १	2(T)				
		MAR 514 MJP	वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या- भाग १ : प्रात्यक्षिक	2(P)				
	RM	MAR 541 MN	संशोधन पद्धती	2(T)			4	90
		MAR 541 MNP	संशोधन पद्धती : प्रात्यक्षिक	2(P)			2(T)+2(P)	30(T)+60(P)
				एकूण श्रेयांक			22	22

COURSE STRUCTURE

M.A. (Marathi) Year-I (w.e.f. academic year 2023-24)

Year/ Level/ Sem.	Sr. No.	Course Code	Course Title	Credits/ Course	Credits (T+P)*	Hours (T+P)*	
Yr- 1 st	C-1	MAR 551 MJ	अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	4 (T)	4 (T)	60	
	C-2	MAR 552 MJ	समाजभाषाविज्ञान	4 (T)	4 (T)	60	
L- 6.0	C-3	MAR 553 MJ	व्यावसायिक लेखन कौशल्ये	2 (T)	2 (T)	30	
	C-4	MAR 554 MJP	व्यावसायिक लेखन कौशल्ये : प्रात्यक्षिक	2 (P)	2 (P)	60	
Sem- II	C-5	MAR 555 MJP	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन : भाग २	2 (P)	2 (P)	60	
	E-1	MAR 560 MJ	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाह	2(T)	4 2(T)+2(P)	90 30(T)+60(P)	
		MAR 560 MJP	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाह : प्रात्यक्षिक	2(P)			
	E-2	MAR 561 MJ	अभिजात भाषा आणि मराठी साहित्य	2(T)			
		MAR 561 MJP	अभिजात भाषा आणि मराठी साहित्य : प्रात्यक्षिक	2(P)			
	E-3	MAR 562 MJ	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर	2(T)			
		MAR 562 MJP	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर : प्रात्यक्षिक	2(P)			
	E-4	MAR 563 MJ	मराठी व्याकरण- भाग २	2(T)			
		MAR 563 MJP	मराठी व्याकरण- भाग २ : प्रात्यक्षिक	2(P)			
	E-5	MAR 564 MJ	वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या- भाग २	2(T)			
		MAR 564 MJP	वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या- भाग २ : प्रात्यक्षिक	2(P)			
	OJT	MAR 581 OJT	व्यावसायिक प्रशिक्षण	2(T)			4
MAR 581 OJT		व्यावसायिक प्रशिक्षण : प्रात्यक्षिक	2(P)	2(T)+2(P)			30(T)+60(P)
एकूण श्रेयांक				22	22	450	

*(T- Theory, P- Practical)

मूल्यापन :

मूल्यापनाचे स्वरूप		
अ) विद्यापीठ परीक्षा - ५०%		
ब) अंतर्गत मूल्यापन : लेखी परीक्षा आणि प्रात्यक्षिक परीक्षा - ५०%		
१.	खुले पुस्तक परीक्षा	
२.	सादरीकरण	
३.	गटचर्चा	
४.	प्रकल्पलेखन	
५.	ग्रंथालयीन कार्य	
६.	विस्तार कार्य	
७.	मौखिक परीक्षा	
८.	पाठ अध्यापन	
वरीलपैकी किमान दोन पर्याय प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी निवडावे.		
		एकूण

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 501 MJ	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	Credits- 4 4 (T)	Hours- 60 60 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

सदर अभ्यासपत्रिकेतून प्रारंभ ते इ. स. १८१८ या कालखंडातील मराठी साहित्य व महाराष्ट्राची संस्कृती जाणून घेता येईल. तसेच महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय व मराठी साहित्य यांचा एकमेकाशी असलेला अनुबंध समजून घेण्यास मदत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) साहित्याभ्यासाच्या संदर्भात साहित्य आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा शोध घेणे .
- २) संस्कृतीची विविध अंगे आणि साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा, साहित्यातील प्रवाह, प्रवृत्ती यांचा परस्परसंबंध समजून घेणे.
- ३) महाराष्ट्रातील राजवटी आणि मराठी वाङ्मयनिर्मिती - यादवकालीन वाङ्मयनिर्मिती, बहामनीकालीन वाङ्मयनिर्मिती, शिवकालीन वाङ्मयनिर्मिती, पेशवेकालीन वाङ्मयनिर्मिती यांचा परस्परसंबंध अभ्यासणे.
- ४) महाराष्ट्रातील धर्म संप्रदाय व मराठी वाङ्मय- नाथ, महानुभाव, वारकरी, दत्त, समर्थ संप्रदाय यांचा व मराठी वाङ्मयाचा परस्पर संबंध अभ्यासणे.
- ५) मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	संस्कृती आणि साहित्य : सहसंबंध १. संस्कृती : स्वरूपमीमांसा २. संस्कृती आणि साहित्य ३. मानवी जीवनातील स्थित्यंतरे व संस्कृती विकास ४. महाराष्ट्रातील धर्मसंप्रदाय व त्यांचे साहित्य	१	१५
२	महाराष्ट्र संस्कृती आणि मराठी साहित्य : सहसंबंध १. महाराष्ट्रातील राजकीय स्थित्यंतरांचा साहित्यावरील परिणाम २. मध्ययुगीन कालखंडाचा युगधर्म आणि साहित्य : परस्परसंबंध ३. मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यप्रकार आणि त्या प्रकारांच्या निर्मितीमागील प्रेरणा ४. मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्य : संप्रदाय आणि तत्त्वज्ञान ५. मध्ययुगीन कालखंडातील साहित्यातून व्यक्त होणारे संप्रदाय, तत्त्वज्ञान व समाजवास्तव	१	१५

३	मध्ययुगीन मराठी साहित्य : सांस्कृतिक योगदान १. साहित्यप्रसाराची मध्ययुगीन माध्यमे व त्यांची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी : भजन, कथा, कीर्तन, प्रवचन, भारुड, गवळणी, पोवाडे, लावण्या इ. संदर्भात २. मध्ययुगीन मराठी साहित्य आणि लोकसाहित्य यांचे अनुबंध ३. मध्ययुगीन मराठी साहित्य प्रेरणा आणि भाषिक आविष्कार रूपे ४. मध्ययुगीन मराठी साहित्य निर्मितीमागील प्रेरणा	२	३०
---	--	---	----

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
Co-2 Understanding	प्राचीन ते उत्तर पेशवाई या प्रदीर्घ कालखंडातील बदलत गेलेल्या मराठी समाज आणि संस्कृती यांच्या अनुषंगाने झालेले गद्य-पद्य साहित्य प्रकार आणि त्यांचे स्वरूप यांचे ज्ञान विद्यार्थी अवगत करतील.
Co-3 Applying	प्राचीन ते उत्तर पेशवाई या कालखंडातील विविधांगी स्वरूपाच्या साहित्य परिचयातून विद्यार्थ्यांना साहित्य निर्मितीची प्रेरणा मिळेल.
Co-4 Analysing	प्राचीन ते उत्तर पेशवाई या कालखंडातील साहित्यनिर्मित संदर्भात विद्यार्थ्यांची आकलन आणि विश्लेषणक्षमता विकसित होईल.
Co-5 Evaluating	वाचन, आस्वादन, विश्लेषण, वर्गीकरण, मूल्यनिर्णय या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची साहित्यविषयक संशोधनाची समज विकसित होईल.
Co-6 Creating	विशिष्ट कालखंडातील संस्कृती आणि साहित्यनिर्मितीच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात येऊन विद्यार्थ्यांना साहित्यनिर्मितीची आणि विश्लेषणाची प्रेरणा मिळेल. तसेच रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 551 MJ	अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी	Credits- 4 4 (T)	Hours- 60 60 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

सदर अभ्यासपत्रिकेतून इ. स. १८१८ ते २००० या कालखंडातील मराठी साहित्य व महाराष्ट्राची संस्कृती जाणून घेता येईल. तसेच महाराष्ट्रातील मराठी साहित्य आणि साहित्य प्रवाह यांचा एकमेकाशी असलेला अनुबंध समजून घेण्यास मदत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. अर्वाचीन मराठी साहित्यातील प्रेरणा, प्रवृत्ती, विचारधारा, सामाजिक-राजकीय चळवळी, साहित्यिक चळवळी इत्यादींचे स्वरूप अभ्यासणे.
२. अर्वाचीन कालखंडातील साहित्यप्रकारांचे स्वरूप व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी अभ्यासणे.
३. अर्वाचीन साहित्यावरील विविध प्रभाव अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	१९ व्या शतकातील महाराष्ट्रीय जीवनातील स्थित्यंतरे १. इंग्रजी सत्तेचा उदय: महाराष्ट्रीयन जीवनावरील परिणाम व प्रभाव २. मुद्रणकला व नियतकालिकांचा उदय : निबंध साहित्यप्रकाराचा उदय ३. औपचारिक शिक्षणव्यवस्था : पाठ्यपुस्तकनिर्मिती, व्याकरणांची रचना व कोशनिर्मिती ४. भाषांतर युग व अन्य साहित्यनिर्मिती : नवे साहित्यप्रकार	१	१५
२	१९ व्या शतकातील सांस्कृतिक चळवळी १. १९ व्या शतक आणि बदललेला युगधर्म २. धर्मविषयक प्रश्न आणि सुधारणा चळवळी ३. समाज सुधारणाविषयकचिंतन आणि सुधारणा चळवळी ४. एकोणिसाव्या शतकात उदयाला आलेला सुधारणावाद व तत्कालीन साहित्य : सहसंबंध	२	३०
३.	२० व्या शतकातील महाराष्ट्राचे बदलते विचारविश्व १. स्वातंत्र्यविषयक चळवळी व साहित्य : सहसंबंध २. विसाव्या शतकातील राजकीय सामाजिक चळवळी ३. विसाव्या शतकात उदयाला आलेले नवे विचार, प्रवाह व सांस्कृतिक बदल ४. राजकीय व सामाजिक चळवळी आणि साहित्य यांचा सहसंबंध ५. साठोत्तरी कालखंडात उदयाला आलेल्या विविध साहित्य चळवळी.	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	मराठी साहित्य,समाज आणि संस्कृती यांच्यातील अनुबंधाचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
Co-2 Understanding	अव्वल इंग्रजी ते अर्वाचीन या प्रदीर्घ कालखंडातील बदलत गेलेल्या मराठी समाज आणि संस्कृती यांच्या अनुषंगाने झालेले गद्य-पद्य साहित्य प्रकार आणि त्यांचे स्वरूप यांचे ज्ञान विद्यार्थी अवगत करतील.
Co-3 Applying	अव्वल इंग्रजी ते अर्वाचीन या कालखंडातील विविधांगी स्वरूपाच्या साहित्य परिचयातून विद्यार्थ्यांना साहित्य निर्मितीची प्रेरणा मिळेल.
Co-4 Analysing	अव्वल इंग्रजी ते अर्वाचीन या कालखंडातील साहित्यनिर्मित संदर्भात विद्यार्थ्यांची आकलन आणि विश्लेषणक्षमता विकसित होईल.
Co-5 Evaluating	वाचन,आस्वादन,विश्लेषण,वर्गीकरण,मूल्यनिर्णय या प्रक्रियेतून विद्यार्थ्यांची साहित्यविषयक संशोधनाची समज विकसित होईल.
Co-6 Creating	विशिष्ट कालखंडातील संस्कृती आणि साहित्यनिर्मितच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात येऊन विद्यार्थ्यांना साहित्यनिर्मितीची आणि संशोधनाची प्रेरणा मिळेल आणि रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल.

संदर्भ साधने :

१. साहित्य आणि संस्कृती – दु.का. संत,महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ.
२. संत वाङ्मयाची सांस्कृतिक फलश्रुती – गं. बा. सरदार,लोकवाङ्मय गृह.
३. मराठी संत मंडळाचे ऐतिहासिक कार्य – बा.रं. सुंठणकर, लोकवाङ्मय गृह.
४. महाराष्ट्रीयाने काव्यपरीक्षण- डॉ.श्री. व्यं. केतकर,पद्मगंधा प्रकाशन.
५. मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन- रा.श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन,१९७६.
६. महाराष्ट्र जीवन परंपरा,प्रगती आणि समस्या खंड १ व २ - संपादक गं. बा. सरदार,जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन,पुणे,१९६०.
७. अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह.
८. राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी – डॉ.श्रीधर शनवारे,पॉप्युलर प्रकाशन,१९७७
९. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ६- महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे प्रकाशन.
१०. मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी – डॉ. गं. ना. जोगळेकर, प्रा. गो. म. कुलकर्णी,मेहता प्रकाशन.
११. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ व २ – ल. रा. पांगारकर,
१२. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्राची सामाजिक पुनर्घटना- रा. शं. वाळिंबे,
१३. वाटा आणि वळणे - गो.म. कुलकर्णी,१९७५
१४. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ.ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन.
१५. यादवकालीन महाराष्ट्र- मु.ग. पानसे, मराठी संशोधन मंडळ,मुंबई ग्रंथ संग्रहालय,१९६३
१६. पेशवेकालीन महाराष्ट्र भाग १ व २ – वा.कृ.भावे,वरदा प्रकाशन,पुणे.
१७. महाराष्ट्र संस्कृती- पु. ग. सहस्रबुद्धे,कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन
१८. महाराष्ट्र संस्कृती : घडण व विकास – प्रा.ह.श्री.शेणोलीकर,डॉ.प्र.न.देशपांडे,डायमंड पब्लिकेशनस
१९. पाच भक्ती संप्रदाय- र. रा. गोसावी,प्रतिमा प्रकाशन.
२०. अर्वाचीन मराठी गद्याची उत्क्रांती – कृ.भि. कुलकर्णी,मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई ग्रंथ संग्रहालय,१९५६
२१. मराठी ग्रंथ निर्मितीची वाटचाल- शं. गो. तुळपुळे,

२२. संशोधनाची क्षितिजे- भा.ल.भोळे,साकेत प्रकाशन
२३. वाङ्मय इतिहासाची संकल्पना- डॉ.द. दि. पुंडे,प्रतिमा प्रकाशन
२४. मराठी लोकांची संस्कृती- डॉ.इरावती कर्वे,देशमुख आणि कंपनी,१९५१
२५. मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास- डॉ.प्र.न. जोशी,स्नेहवर्धन प्रकाशन
२६. आधुनिक वाङ्मयाची मराठी सांस्कृतिक पार्श्वभूमी- गो.म. कुलकर्णी,मेहता प्रकाशन
२७. एकोणीसावे शतक: सुधारणावाद व मराठी साहित्य- सुधाकर शेलार,
२८. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय: विवेचन व विश्लेषण - डॉ. वर्षा तोडमल, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, प्रथम आवृत्ती,२०२२
२९. अर्वाचीन मराठीचा टाळीव इतिहास- प्रा. सुहासकुमार बोबडे, संस्कृती प्रकाशन, पुणे

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 502 MJ	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	Credits- 4 4 (T)	Hours- 60 60 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून भाषेचे स्वरूप ,संकल्पना , मराठी भाषेचा इतिहास, कुलवृत्तांत, पूर्वपीठिका, कालिक भेद , भाषेचे महत्त्व, त्याची उद्दिष्टे, आकलन व ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजावून घेणे.
- २) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानातील विविध सिद्धांत, संकल्पांचा परिचय करून घेणे .
- ३) ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची व्याप्ती समजावून घेणे.
- ४) भाषाव्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल.
- ५) मराठीच्या विविध बोलींचा ऐतिहासिक, भाषावैज्ञानिक दृष्टीने विचार करता येईल.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	भाषेचे स्वरूप, कार्ये व अभ्यासपद्धती १.१ भाषेचे स्वरूप व कार्ये १.२ भाषाभ्यासाची आवश्यकता १.३ भाषाभ्यासाची अंगे व पद्धती १.४ ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धती : स्वरूप व संकल्पना १.५ ऐतिहासिक भाषाभ्यासपद्धती : महत्त्व व मर्यादा	१	१५
२	भाषाकुल संकल्पना व स्वरूप २.१ भाषांचे पुनर्रचन व वर्गीकरण २.२ भाषाकुल संकल्पना २.३ जागतिक भाषाकुले २.४ इंडो युरोपियन भाषाकुल २.५ आर्य भारतीय भाषाकुल आणि मराठी भाषा	१	१५
३	भाषा उद्गम व विकास ३.१ भाषा उत्पत्तीविषयक विविध उपपत्ती ३.२ मराठीची पूर्वपीठिका – मराठी भाषेचा उगम ३.३ मराठीचा निर्मितीकाल (कोरीव लेख आणि ग्रांथिक पुरावे) ३.४ अंतर – बहिर – वर्तुळ सिद्धांत २.५ मराठी भाषा विकासाचे कालिक टप्पे (आदिकाल, मध्यकाल आणि अर्वाचीन काल)	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
Co-2 Understanding	ऐतिहासिक भाषाविज्ञानातील सिद्धांत, महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
Co-3 Applying	ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाच्या ज्ञानातून स्थानिक भाषांचा अभ्यास करता येईल.
Co-4 Analyzing	जागतिक व भारतीय भाषांचे अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करता येईल.
Co-5 Evaluating	जागतिक व भारतीय भाषांचा तौलनिक अभ्यास करता येईल.
Co-6 Creating	विविध भारतीय भाषा व बोलीभाषांवर आधारित प्रकल्प तयार करता येतील.

संदर्भ ग्रंथ :

१. ध्वनिविचार : डॉ. ना.गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन गृह
२. भाषा आणि संस्कृती : डॉ. ना.गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन गृह
३. भाषा आणि भाषाशास्त्र : डॉ.श्री.न.गजेंद्रगडकर, व्हीनस प्रकाशन
४. मराठीचा भाषिक अभ्यास : संपादक- डॉ. मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
५. वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक : संपादक मालशे, डॉ. इनामदार, डॉ.सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन पुणे
६. अर्वाचीन मराठी : डॉ.रमेश धोंगडे, कॉन्टीनेन्टल प्रकाशन
७. अभिनव भाषाविज्ञान : डॉ.गं. ना.जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन मंडळ
८. भाषाविज्ञान परिचय : डॉ.मालशे, डॉ.पुंडे, डॉ.सोमण, पद्मगंधा प्रकाशन पुणे
९. वैखरी: भाषा आणि भाषाव्यवहार : डॉ. अशोक रा.केळकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१०. आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धान्त आणि उपयोजन डॉ. मिलिंद मालशे, लोकवाडूमय प्रकाशन
११. आत्मलक्षी समीक्षा : डॉ. रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि. पुणे
१२. ऐतिहासिक भाषाशास्त्र : डॉ. र. रा.गोसावी, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१३. सुबोध भाषाशास्त्र : डॉ. प्र.न.जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१४. सुलभ भाषाविज्ञान : डॉ. दत्तात्रय पुंडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१५. यादवकालीन मराठी भाषा : डॉ. श.गो. तुळपुळे, व्हीनस प्रकाशन
१६. आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी व सामान्य) डॉ. कल्याण काळे, डॉ. सोमण, प्रतिमा प्रकाशन
१७. मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : डॉ. महेंद्र कदम, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
१८. बोलू कौतुके : डॉ.एकनाथ पगार, साकेत प्रकाशन औरंगाबाद
१९. शैलीमीमांसा सिद्धांत आणि उपयोजन : डॉ. दिलीप धोंडगे, शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर
२०. The Course in General Linguistics F. Sasseur
२१. Sociolinguistics Patterns William Labov
२२. Language in Sociocultural Change J.A. Fishman
२३. Sociolinguistics : Selected Readings Edited By J.B.Pride & J.Homes

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 552 MJ	समाजभाषाविज्ञान	Credits- 4 4 (T)	Hours- 60 60 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी समाजभाषाविज्ञानातील सिध्दांत ,समाज , संस्कृती , व भाषा ज्ञान प्राप्त होईल. बोलीभाषेचे आकलन, संरचना यांचे ज्ञान मिळेल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजावून घेणे.
- २) समाज , भाषा व संस्कृती या मधील परस्पर संबंध जाणून घेणे.
- ३) भाषाव्यवहाराची विविधता जाणून घेणे.
- ४) बोलींची संरचना अभ्यासणे.
- ५) भाषा संपर्काचे स्वरूप अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	समाजभाषाविज्ञान स्वरूप आणि व्याप्ती १.१. समाजभाषाविज्ञान : संकल्पना व स्वरूप २.२. समाजभाषाविज्ञान : व्याप्ती व विशेष २.३. भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास २.४. समाजभाषाविज्ञान अभ्यासशाखेचा उदय व पायाभूत संकल्पना २.५. भाषा, बोली आणि समाज यांचा परस्पर संबंध	१	१५
२	भाषा उपयोजनातील वैविध्य : स्वरूप व मागोवा २.१ समाजातील भाषा उपयोजनातील वैविध्यता २.२ भाषा आणि सामाजिक संस्था : परस्परसंबंध २.३ भाषा आणि विविध व्यवसायक्षेत्रे : परस्परसंबंध २.४ भाषा आणि आर्थिक वर्ग व्यवस्था : परस्परसंबंध २.५ भाषा, भाषिक भांडार आणि लघुक्षेत्रे : विशिष्ट भाषारूपे	१	१५
३	भाषा आणि संस्कृती : परस्परसंबंध ३.१ भाषेचे संस्कृती सापेक्षत्व : स्वरूप आणि चर्चा ३.२ भाषा आणि सांस्कृतिक व्यवस्था , सांस्कृतिक परंपरा ३.३ विविध सामाजिक स्तर आणि भाषा सहसंबंध ३.४ भाषेचा लिंग व वय सापेक्ष विचार- स्त्रियांची भाषा, पुरुषाची भाषा, लहान मुलांची भाषा, युवकांची भाषा, वृद्धांची भाषा	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप व संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
CO-2 Understanding	समाजभाषाविज्ञानाची व्याप्ती, स्वरूप, सिद्धांत, महत्त्व व मर्यादा विशद करता येतील.
CO-3 Applying	समाजभाषाविज्ञानाच्या ज्ञानातून स्थानिक भाषांचा अभ्यास करता येईल.
CO-4 Analysing	भारतीय भाषांचे समाजभाषाविज्ञानाच्या अध्ययनाच्या दृष्टीकोनातून वर्गीकरण करता येईल.
CO-5 Evaluating	स्त्रिया, पुरुष, मुले, युवक व वृद्धांच्या भाषेचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 Creating	विविध भारतीय भाषा व बोलीभाषांवर आधारित प्रकल्प तयार करता येतील.

संदर्भग्रंथ :

- भाषा आणि संस्कृती - ना. गो. कालेकर, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२.
- भाषा : इतिहास आणि भूगोल- कालेकर, ना. गो., मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४.
- मराठी शब्दसमीक्षा - मु. श्री. कानडे, सन पब्लिकेशन, पुणे, १९८९.
- निवडक भाषा आणि जीवन- कल्याण काळे आणि मृणालिनी शहा, (संपा.) मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९८.
- मराठी भाषेचा आर्थिक संसार - अशोक केळकर, मराठवाडा साहित्यपरिषद, औरंगाबाद, १९७०.
- मध्यमा : भाषा आणि भाषाव्यवहार- अशोक केळकर, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६.
- वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार- अशोक केळकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९३८.
- मराठी भाषेचे मूळ- विश्वनाथ खैरे, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९.
- द्रविड महाराष्ट्र- विश्वनाथ खैरे, साधना प्रकाशन, पुणे, १९७६.
- भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण- सुरेन्द्र ग्रामोपाध्ये, (संपा.) कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६.
- अभिनव भाषाविज्ञान- गं. ना. जोगळेकर, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८७.
- मराठी भाषेचा इतिहास - गं. ना. जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५.
- सामाजिक भाषाविज्ञान- प्रभाकर जोशी, आणि चारुता गोखले, (संपा.), निराली प्रकाशन, - पुणे, १९९९.
- सामाजिक भाषाविज्ञान- रमेश धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६. -
- साहित्याची भाषा - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९.
- सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास- जयश्री पाटणकर, संदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५.
- ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली- अ. का. प्रियोळकर, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६.
- भयंकर सुंदर मराठी भाषा - द. दि. पुंडे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००४.
- आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८.
- भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक मालशे - इनामदार - सोमण (संपा.), संजय - प्रकाशन, पुणे, १९८२.
- वृद्धी भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन- दिनेश द. माहुलकर, राज्य मराठी विकास - संस्था, मुंबई - २०००.
- समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी- नंदकुमार मोरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२.
- भाषाविवेक- मंगेश विठ्ठल राज्याध्यक्ष, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७.

२४. भाषा स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य- वामन केशव लेले, राजहंस प्रकाशन, २००५. -
२५. समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना- रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००३. -
२६. संज्ञापनविद्या आणि ललितकला- रमेश नारायण वरखेडे, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त - विद्यापीठ, नाशिक, २००३.
२७. आदिवासी लोककथा : संकल्पना आणि स्वरूप- दीपककुमार वळवी, स्वच्छंद प्रकाशन, - कोल्हापूर, २०१५.
२८. नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास- वसंत कृष्णा वऱ्हाडपांडे, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२.
२९. समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना- सर्जेराव साळुंखे, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९६. -
३०. Sociolinguistics, Cambridge Hudson R. H. Cambridge University Press, 1980.
३१. Novelists on the Novel By Mirian lloft Clara Reeve Rutledge and Kegan Paul - London, 1975.
३२. The Influence of English on Marathi- Bhalchandra Nemade (Republished) Popular Prakashan Pvt. Ltd.
३३. समाज भाषा विज्ञान की भूमिक- तेजपाल चौधरी, पंचशील प्रकाशन, जयपूर, १९९५.
३४. भाषा-विज्ञान- भोलानाथ तिवारी, किताब महल, इलाहाबाद, १९७५.
३५. सामाजिक भाषाविज्ञान- कविता रस्तगी, सुलभ प्रकाशन, लखनऊ, २०००.
३६. भाषा आणि जीवन- प्र. ना. परांजपे, (संपा.) महाराष्ट्र अभ्यास परिषद (नियतकालिक), पुणे.
३७. सामाजिक भाषाविज्ञान आणि बोली- डॉ. शशिकला कांबळे, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे, जाने. २०२०
३८. लोकसाहित्य :कला आणि संस्कृती- डॉ. द.के.गंधारे,शब्दालय प्रकाशन,श्रीरामपूर,२०१३

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 503 MJ	प्रशासकीय लेखनकौशल्ये	Credits- 2 (T)	Hours- 30 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

सदर अभ्यासपत्रिकेतून विद्यार्थ्यांना लेखनासंदर्भात ज्ञान प्राप्त होईल. कार्यालयीन लेखनकौशल्ये प्राप्त केल्यामुळे कार्यालयीन लेखन करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) कार्यालयीन लेखन करण्याची भाषिक कौशल्ये विकसित करणे.
- २) कार्यालयीन भाषेचा परिचय करून देणे.
- ३) तात्त्विक घटक व प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून कार्यालयीन लेखन करण्याचे तंत्र विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे.
- ४) कार्यालयीन लेखन करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या गुणविशेषांचा परिचय करून देणे.
- ५) कार्यालयीन लेखन करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या साधनांची ओळख करून देणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	<p>अ) अर्ज लेखन : अर्ज संकल्पना, अर्जाचे स्वरूप व अर्जाचे प्रकार : (विनंती अर्ज, रजेचा अर्ज, परवानगी अर्ज, ना-हरकत प्रमाणपत्र अर्ज, नोकरीसाठीचा अर्ज, तक्रार अर्ज, सवलत अर्ज इतर)</p> <p>ब) कार्यालयीन पत्रव्यवहार : पत्रलेखनाचे स्वरूप व पत्रलेखनाचे प्रकार : (कौटुंबिक पत्रलेखन, कार्यालयीन पत्रव्यवहार)</p> <p>कार्यालयीन पत्रांचे प्रकार : (चौकशी पत्र, मागणी पत्र, आदेश पत्र, तक्रार पत्र)</p> <p>क) कार्यालयीन टिप्पणी लेखन : टिप्पणी लेखनाची संकल्पना, स्वरूप व प्रकार : (नित्याच्या स्वरूपाची टिप्पणी, माहितीपर टिप्पणी, कार्यवाही टिप्पणी, कार्यालयीन टिप्पणी, पूरक टिप्पणी इ.)</p> <p>ड) इतिवृत्त लेखन : इतिवृत्त संकल्पना, स्वरूप व प्रकार : (अहवालात्मक इतिवृत्त, वृत्तांतात्मक इतिवृत्त)</p> <p>इ) प्रशासनिक परिभाषा</p>	१	१५

२	<p>अ) घोषणापत्र/जाहीर निवेदन : घोषणापत्रकाचे स्वरूप व महत्त्व</p> <p>ब) माहितीपत्रक : माहितीपत्रक संकल्पना, महत्त्व व वर्गीकरण - (शैक्षणिक संस्था, आर्थिक नियोजनांसाठीच्या योजना, गृहोपयोगी वस्तू, सांस्कृतिक संस्थांची माहिती पत्रके, साहित्य संस्था इ.)</p> <p>क) निविदा लेखन : निविदा लेखन संकल्पना, स्वरूप व प्रकार : (एकेरी निविदा, मर्यादित निविदा, खुली निविदा, आंतरराष्ट्रीय निविदा इ.)</p> <p>ड) अहवाल लेखन : अहवाल लेखनाचे स्वरूप व प्रकार : (समिती अहवाल, कंपनीचा वार्षिक अहवाल, प्रगती अहवाल, चौकशी अहवाल इ.)</p>	१	१५
---	---	---	----

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	कार्यालयीन लेखनासंदर्भातील ज्ञान विकसित होईल.
Co-2 understanding	कार्यालयीन लेखन पद्धतीची कौशल्ये विकसित होतील.
Co-3 Applying	दैनंदिन जीवन आणि रोजगार यासाठी सदर कौशल्यांचे उपयोजन करता येईल.
Co-4 Analysing	विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्ये विकसित होतील.
Co-5 Evaluating	विद्यार्थ्यांना कार्यालयीन लेखन कौशल्यांची ओळख होईल.
Co- 6 Creating	विद्यार्थ्यांना प्रमाणभाषा आणि कार्यालयीन भाषेचे स्वरूप अवगत झाल्याने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 504 MJP	प्रशासकीय लेखनकौशल्ये : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60 (P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

सदर अभ्यासपत्रिकेतून विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून कार्यालयीन लेखनकौशल्ये प्राप्त केल्यामुळे कार्यालयीन लेखन करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) कार्यालयीन लेखन करण्याची भाषिक कौशल्ये विकसित करणे.
- २) कार्यालयीन भाषेचा परिचय करून देणे.
- ३) तात्त्विक घटक व प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून कार्यालयीन लेखन करण्याचे तंत्र विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे.
- ४) कार्यालयीन लेखन करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या गुणविशेषांचा परिचय करून देणे.
- ५) कार्यालयीन लेखन करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या साधनांची ओळख करून देणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	प्रशासनिक लेखनपद्धतींची प्रात्यक्षिके - प्रकल्प लेखन करणे. अर्ज/ पत्र/ टिपण्णी/इतिवृत्त/ घोषणापत्र/जाहीर निवेदन/ माहितीपत्रक/ निविदा/ अहवाल लेखन इ.	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	कार्यालयीन लेखनासंदर्भातील ज्ञान विकसित होईल.
Co-2 understanding	कार्यालयीन लेखन पद्धतीची कौशल्ये विकसित होतील.
Co-3 Applying	दैनंदिन जीवन आणि रोजगार यासाठी सदर कौशल्यांचे उपयोजन करता येईल.
Co-4 Analysing	विद्यार्थ्यांमध्ये भाषिक कौशल्ये विकसित होतील.
Co-5 Evaluating	विद्यार्थ्यांना कार्यालयीन लेखन कौशल्यांची ओळख होईल.
Co- 6 Creating	विद्यार्थ्यांना प्रमाणभाषा आणि कार्यालयीन भाषेचे स्वरूप अवगत झाल्याने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 553 MJ	व्यावसायिक लेखनकौशल्ये	Credits- 2 (T)	Hours- 30 (T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून रोजगाराभिमुख मराठीचे स्वरूप स्पष्ट होईल .मराठी भाषेच्या परिक्षेत्रात विस्तारलेल्या व्यावसायिक संधींचा परिचय होऊन त्यासाठी लागणारी लेखनकौशल्ये विद्यार्थी आत्मसात करतील .

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) जीवनव्यवहारात होणारे बदल आणि आधुनिकता यामुळे विस्तारलेल्या व्यावसायिक संधींचा परिचय देणे .
- २) विविध व्यवसायक्षेत्रांसाठी आवश्यक असलेली भाषिक लेखनकौशल्ये विकसित करणे.
- ३) नवीन व्यवसायक्षेत्रांनुसार मराठीत रुढलेल्या नव्या परिभाषेचे आकलन करून देणे.
- ४) व्यावसायिक स्तरावर आत्मविश्वासाने मराठीचा वापर करू शकणारा प्रशिक्षित विद्यार्थीवर्ग तयार करणे .
- ५) मराठी विषयाद्वारे विविध व्यावसायिक संधींचा शोध घेण्याची मानसिकता विकसित करणे.

अभ्यासक्रम:

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	<p>प्रसारमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये :</p> <p>अ) मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये : स्वरूप,भाषा वैशिष्ट्ये व लेखनतंत्र वृत्तलेखन, स्तंभलेखन, अग्रलेखन, मुलाखत लेखन व पुरवणीसाठी लेखन</p> <p>ब) दृकश्राव्यमाध्यमांसाठी लेखन कौशल्ये : स्वरूप,भाषा, वैशिष्ट्ये व लेखनतंत्र :</p> <p>१. आकाशवाणी : भाषण,चर्चा,मुलाखत लेखन,बातमीलेखन रूपक,श्रुतिका, नभोनाट्य, परिसंवाद, उद्धोषणा</p> <p>२. दूरचित्रवाणी : वृत्तलेखन, मुलाखत, चर्चा इ. माहितीप्रधान कार्यक्रम व मालिका, प्रश्नमंजुषा, चर्चात्मक इ. मनोरंजनात्मक कार्यक्रम</p> <p>क) नवसमाजमाध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये : स्वरूप, भाषा वैशिष्ट्ये व लेखनतंत्र :</p> <p>१. फेसबुक, ब्लॉग, ट्विटर, व्हॉटसअप, वेबसाइट इ. वरील समीक्षात्मक व प्रतिक्रियात्मक लेखन</p> <p>२. युट्यूब व्हिडिओसाठी संहिता लेखन</p> <p>३. वेबिनार,स्काईप ,फेसबुक ,वेबसिरीज, चाट डीटीपीसाठी लेखन</p>	१	१५

२	<p>ग्रंथनिर्मितीप्रक्रिया आणि लेखनकौशल्ये :</p> <p>अ) प्रकाशन व्यवसाय : स्वरूप व प्रक्रिया, कॉपीराईट कायदा व ठळक तरतुदी इ.</p> <p>ब) संपादन व्यवहार : स्वरूप, प्रक्रिया, संपादकीय संस्कार, ग्रंथ निर्मिती प्रक्रियेतील घटक व कार्ये</p> <p>क) मुद्रित शोधन : स्वरूप आणि आवश्यकता</p> <p>ड) विविध संस्था व त्याचे वाड्मयीन कार्य</p> <p>१. वाड्मयीन नियतकालिके व अनियतकालिके</p> <p>२. दिवाळी अंक, विशेषांक, स्मरणिका इ. संपादन, मांडणी, जाहिरात इ</p>	१	१५
---	--	---	----

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	विविधक्षेत्रीय व्यावसायिक कौशल्यांचा परिचय होईल.
CO-2 Understanding	मराठीचे विविध क्षेत्रांतील उपयोजन ज्ञात होईल.
CO-3 Applying	विविध माध्यमांसाठी उपयुक्त लेखनतंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 Analysing	विविध माध्यमांतील आकृतिबंधांचे स्वरूप अवगत होईल.
CO-5 Evaluating	विद्यार्थाना स्वतःच्या आकलनातल्या आणि आवडीच्या क्षेत्राचा परिचय होईल.
CO-6 Creating	विद्यार्थी विविध प्रकारची व्यावसायिक लेखनकौशल्ये आत्मसात करतील.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 554 MJP	व्यावसायिक लेखनकौशल्ये : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 (P)	Hours- 60 (P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून रोजगाराभिमुख मराठीचे स्वरूप स्पष्ट होईल .मराठी भाषेच्या परिक्षेत्रात विस्तारलेल्या व्यावसायिक संधींचा परिचय होऊन त्यासाठी लागणारी लेखनकौशल्ये विद्यार्थी आत्मसात करतील .

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) जीवनव्यवहारात होणारे बदल आणि आधुनिकता यांमुळे विस्तारलेल्या व्यावसायिक संधींचा परिचय देणे .
- २) विविध व्यवसायक्षेत्रांसाठी आवश्यक असलेली भाषिक लेखनकौशल्ये विकसित करणे.
- ३) नवीन व्यवसायक्षेत्रांनुसार मराठीत रुढलेल्या नव्या परिभाषेचे आकलन करून देणे.
- ४) व्यावसायिक स्तरावर आत्मविश्वासाने मराठीचा वापर करू शकणारा प्रशिक्षित विद्यार्थीवर्ग तयार करणे .
- ५) मराठी विषयाद्वारे विविध व्यावसायिक संधींचा शोध घेण्याची मानसिकता विकसित करणे.

अभ्यासक्रम:

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अ) वृत्तपत्राची विविध कार्यालये, प्रकाशन संस्था, जाहिरात संस्था, साहित्य संस्था, ग्रंथालये, विविध नियतकालिकांची कार्यालये इ. संस्थांशी सामंजस्य करार करता येईल. या संस्थांमध्ये विद्यार्थी कार्यानुभव घेऊ शकतील. ब) नवव्यावसायिक क्षेत्रातील पारिभाषिक संज्ञा संकलन क) प्रात्यक्षिक स्वरूपात विविध आकृतिबंधात लेखन	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	विविधक्षेत्रीय व्यावसायिक कौशल्यांचा परिचय होईल.
CO-2 Understanding	मराठीचे विविध क्षेत्रांतील उपयोजन ज्ञात होईल.
CO-3 Applying	विविध माध्यमांसाठी उपयुक्त लेखनतंत्र अवगत होईल व त्याचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 Analysing	विविध माध्यमांतील आकृतिबंधांचे स्वरूप अवगत होईल.
CO-5 Evaluating	विद्यार्थीना स्वतःच्या आकलनातल्या आणि आवडीच्या क्षेत्राचा परिचय होईल.
CO-6 Creating	विद्यार्थी विविध प्रकारची व्यावसायिक लेखनकौशल्ये आत्मसात करतील.

संदर्भ साधने :

१. व्यावहारिक मराठी, काळे कल्याण व पुंडे दत्तात्रय, निराली प्रकाशन, पुणे
२. व्यावहारिक मराठी, नसीराबादकर ल. रा., फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
३. मराठी लेखन मार्गदर्शिका- राज्य मराठी विकास संस्था, यास्मिन शेख
४. व्यावहारिक मराठी, गोविलकर लीला, पाटणकर जयश्री, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
५. उपयोजित मराठी डॉ. ग. ना. जोगळेकर कृतज्ञता ग्रंथ, मोडक केतकी, शेणई संतोष, शेणई सुजाता, संपा., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
६. भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, गवस राजन, शिंदे अरुण, पाटील गोमटेश्वर, दर्या प्रकाशन, पुणे
७. संपादन आणि लेखन कौशल्ये, भोर उज्ज्वला, प्रकाशन, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव
८. उपयोजित मराठी, माळी संदीप, अक्षरवेध प्रकाशन, पुणे
९. प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा, शेळके भास्कर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
१०. व्यावहारिक व उपयोजित मराठी भाग-३, थिंगळे वेदश्री, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव
११. उपयोजित मराठी, लांडगे संजय, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
१२. व्यावहारिक मराठी भाग-३, तावरे स्नेहल, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
१३. व्यक्तिमत्त्व विकास आणि भाषिक कौशल्ये, जोशी नीला, दर्या प्रकाशन, पुणे
१४. मराठी शुद्धलेखन प्रदीप, मो. रा. वाळंबे, संपा. अरुण फडके, पुणे
१५. प्रशासनिक मराठी भाषेचा विकास, गीता भागवत, राज्य मराठी विकास संस्था, प्रशासन, मुंबई
१६. भाषांतर मीमांसा, डॉ. अंजली सोमण, डॉ. कल्याण काळे
१७. भाषांतर : शास्त्र की कला, म. वि. फाटक, रजनी ठकार, पुणे
१८. अनुवाद मीमांसा, संपा. केशव तुपे, साक्षात, औरंगाबाद
१९. प्रसार माध्यमांसाठी लेखनकौशल्ये, य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
२०. संपादन: स्वरूप व कौशल्ये, य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.
२१. मराठी लेखन कोश, अरुण फडके, ढवळे प्रकाशन, मुंबई.
२२. भाषांतर : सदा कऱ्हाडे, लोकवाड्य मयगृह, मुंबई

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 505 MJP	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन : भाग-१	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे महत्त्व, ती शिकविण्याची उद्दिष्टे तसेच साहित्यविषयक दृष्टिकोण, समाजविषयक दृष्टिकोण, भाषाविषयक दृष्टिकोण विकसित करणे, ही उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी उपयुक्त ठरणान्या अध्यापन पद्धती यांचे पायाभूत ज्ञान मिळवून मराठी भाषेचे अध्यापन करण्याची कौशल्ये प्राप्त होतील.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन करण्याची कौशल्ये विकसित करणे.
- २) तात्त्विक घटक तसेच प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे.
- ३) मराठी अध्यापकासाठी आवश्यक असलेले गुणविशेष आत्मसात करण्यासाठी मदत करणे.
- ४) अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन करण्यासाठी विविध अध्यापन पद्धतींची प्रात्यक्षिकांसह माहिती देणे.
- ५) विद्यार्थ्यांचा भाषाविषयक व जीवनविषयक दृष्टिकोण विकसित करणे.
- ६) साहित्य, समाज, संस्कृती, भाषा, प्रदेश या घटकांची सांस्कृतिक परंपरा समजण्यासाठी मदत करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अमराठी भाषिकांसाठी मराठीचे अध्यापन, १. भाषिक कौशल्ये- अ) ग्रहणात्मक श्रवण, वाचन ब) प्रकटीकरणात्मक : संभाषण-भाषण, लेखन २. अध्यापनासाठी आवश्यक गुणविशेष ३.१ भाषिक भांडाराचा परिचय ३.२ जीवनाची लघुक्षेत्रनिहाय भाषिक मांडणी	१	३०
२	अमराठी भाषिकांसाठी मराठीचे अध्यापन करण्यासाठी अध्यापनपूरक प्रात्यक्षिके- संवादलेखन, परिभाषिक शब्दसंग्रह, लघुक्षेत्रनिहाय भाषिक मांडणी, प्रकल्पलेखन, इत्यादी.	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

CO-1 Remember	अमराठी भाषिकांसाठी मराठीच्या अध्यापनाची भाषिक उद्दिष्टे सांगता येतील.
CO-2 Understanding	अमराठी भाषिकांसाठी मराठीचे अध्यापन करण्याची कौशल्ये प्राप्त होतील.
CO-3 Applying	अमराठी भाषिकांसाठी मराठीचे अध्यापन करण्यासाठी विविध अध्यापन पद्धतींचा वापर करता येईल.
CO-4 Analyzing	मराठी अध्यापनासाठी आवश्यक असलेल्या गुणविशेषांची चर्चा करून त्यांचा अंगीकार करता येईल.
CO-5 Evaluating	श्रवण, संभाषण, वाचन, लेखन या भाषिक कौशल्यांचा परिस्थितीनुरूप वापर करता येईल.
CO-6 Creating	संवादलेखन, परिभाषिक शब्दसंग्रह, लघुक्षेत्रनिहाय भाषिक मांडणी, प्रकल्पलेखन, इत्यादीं प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून अमराठी भाषिकांना मराठीचे अध्यापन करता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Core			
MAR 555 MJP	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन : भाग-२	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून अभ्यासक्रमाचे स्वरूप, संरचना, अभ्यासपूरक उपक्रम यांचे पायाभूत ज्ञान मिळवून ‘अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन’ करण्याची कौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होतील.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन करण्याची कौशल्ये विकसित करणे.
- २) तात्त्विक घटक तसेच प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित करणे.
- ३) अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन करण्यासाठी अभ्यासक्रमाचे स्वरूप, आराखडा तयार करणे.
- ४) अमराठी भाषकांसाठी मराठी भाषेचे अध्यापन करण्यासाठी अभ्यासपूरक उपक्रम राबविणे.
- ५) विद्यार्थ्यांचा साहित्यविषयक व जीवनविषयक दृष्टिकोण विकसित करणे.
- ६) साहित्य, समाज, संस्कृती, भाषा, प्रदेश या घटकांची सांस्कृतिक परंपरा समजण्यासाठी मदत करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन, १. अंक व अक्षर वाचन, लेखन, संभाषण, शब्द व वाक्यरचना यांच्या तुलनात्मक अध्ययनाची मांडणी. २. अभ्यासक्रमाचे स्वरूप- अक्षर वाचन, अक्षर लेखन, संभाषण, वाक्यरचना, इत्यादी ३. अभ्यासपूरक उपक्रम	१	३०
२	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन, १. अभ्यासक्रमातील घटकांची प्रात्यक्षिके- सुलभ गोष्टी-कवितांचे वाचन,सुलेखन, संवाद लेखन, सुलभ वाक्यरचना इत्यादी. २. अभ्यासपूरक उपक्रमांची प्रात्यक्षिके- स्व-परिचय, चर्चा, वाक्यरचना, निवेदन, कल्पनाविस्तार, शब्दकोश तयार करणे, म्हणी-वाक्यप्रचार यांचा संग्रह करणे इत्यादी	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs)

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

CO-1 Remember	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अंक व अक्षर वाचन, लेखन, संभाषण, शब्द व वाक्यरचना यांच्या अध्यापनपूरक अध्ययनाची गरज स्पष्ट करता येईल.
CO-2 Understanding	अभ्यासक्रमाचे स्वरूप- अक्षर वाचन, अक्षर लेखन, संभाषण, वाक्यरचना इत्यादींची संरचना विशद करता येईल.
CO-3 Applying	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन करण्यासाठी विविध प्रात्यक्षिकांची कार्यपुस्तिका तयार करून तिचा वापर करता येईल.
CO-4 Analyzing	अमराठी भाषकांसाठी मराठीचे अध्यापन करण्यासाठी विविध अभ्यासपूरक उपक्रमांचे वर्गीकरण करून नियोजन करता येईल.
CO-5 Evaluating	परिस्थितीनुरूप अभ्यासपूरक उपक्रम राबविता येतील.
CO-6 Creating	अमराठी भाषकांसाठी मराठी अध्यापन- अभ्यासक्रमाचा आराखडा तयार करता येईल.

संदर्भ साधने :

१. राज्य मराठी विकास संस्था- <https://rmvs.marathi.gov.in/1628>
२. महाराष्ट्र आणि मराठी भाषा- गं. ना. जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे-३०, प्रथमावृत्ती, १४ ऑगस्ट २००८
३. भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य- वामन लेले, राजहंस प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, मार्च २००५
४. निवडक भाषा आणि जीवन- कल्याण काळे, मृणालिनी शहा (संपा.), मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, प्रथमावृत्ती, सप्टेंबर १९९८
५. मराठी भाषा उद्गम व विकास- कृ. पां. कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, पाचवी आवृत्ती, जाने. २००९
६. मराठी भाषा : व्यवस्था आणि अध्यापन- चं. द. इंदापूरकर, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे ३०, प्रथमावृत्ती, १९८९
७. भाषेकडे बघताना (अनंत अक्षर भाग-१)- नीती बडवे, नितीन प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, २०२२
८. भाषेकडे बघताना (अनंत अक्षर भाग-२)- नीती बडवे, नितीन प्रकाशन, पुणे, प्रथमावृत्ती, जाने २०२२
९. मराठी लेखन मार्गदर्शिका- यास्मिन शेख, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, शुभदा-सारस्वत प्रकाशन, पुणे, दुसरी आवृत्ती, जाने. १९९९
१०. मराठी अचूक लेखन साधना- चंद्रहास जोशी, अनुबंध प्रकाशन, पुणे ४३, प्रथमावृत्ती, २००८
११. मराठी लेखन-कोश- अरुण फडके (संपा.), भालचंद्र प्रिंटिंग प्रेस, मुंबई, दुसरी आवृत्ती, २००२
१२. My Marathi – माय मराठी (भाग १ ते ४), प्रकाश सुकदेव कोल्हे (संपा.), मानवधन प्रकाशन, मानवधन सामाजिक शैक्षणिक विकास संस्था नाशिक.
१३. लिहू या बिनचूक मराठी- श्रीपाद ब्रह्मे, नेहा लिमये

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 510 MJ	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचा परिचय करून घेणे आणि त्याद्वारे पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवेला समृद्ध करणे. वाङ्मयीन मूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार करणे. या प्रवाहांतील विविध साहित्यप्रकारांतील साहित्यकृतींच्या वाचनातून साहित्यिक अभिरुची वृद्धिंगत करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांच्या निर्मितीची कारणे, परंपरा समजावून घेणे.
३. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
४. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचा विकास, योगदान यांचे मूल्यमापन करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१.	<p>अ) दलित साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. दलित साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. दलित साहित्याचे स्वरूप <p>ब) ग्रामीण साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ग्रामीण साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. ग्रामीण साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप <p>क) स्त्रीवादी साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. स्त्रीवादी साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. स्त्रीवादी साहित्याचे स्वरूप 	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी साहित्य	
CO-1 Remember	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांविषयी ज्ञान प्राप्त होईल.
CO-2 Understanding	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांचा उगम व विकास स्पष्ट होईल.
CO-3 Applying	साठोत्तरी आणि त्यापूर्वीच्या साहित्याचा तौलनिक अभ्यासाची क्षमता विकसित होईल.
CO-4 Analyzing	साहित्यकृतींचे साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांमध्ये वर्गीकरण करण्याची क्षमता विकसित होईल.
CO-5 Evaluating	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांतील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन क्षमता विकसित होईल.
CO-6 Creating	या प्रवाहांमध्ये लेखन करण्याचे कौशल्ये व या अनुषंगाने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होण्याचा दृष्टीने क्षमता विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 510 MJP	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचा परिचय करून घेणे आणि त्याद्वारे पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवा समृद्ध करणे. वाङ्मयीन मूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार करणे. या प्रवाहांतील विविध साहित्यप्रकारांतील साहित्यकृतींच्या वाचनातून साहित्यिक अभिरुची वृद्धिंगत करणे. प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून विविध कौशल्ये विकसित करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
२. दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाहांचा विकास, योगदान यांचे मूल्यमापन करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१.	प्रात्यक्षिक : साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – दलित, ग्रामीण व स्त्रीवादी साहित्यप्रवाह मुलाखत क्षेत्रभेट प्रकल्पलेखन इ.	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

दलित, ग्रामीण, स्त्रीवादी साहित्य	
CO-1 Remember	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांविषयी ज्ञान प्राप्त होईल.
CO-2 Understanding	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांचा उगम व विकास स्पष्ट होईल.
CO-3 Applying	साठोत्तरी आणि त्यापूर्वीच्या साहित्याचा तौलनिक अभ्यासाची क्षमता विकसित होईल.
CO-4 Analyzing	साहित्यकृतींचे साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांमध्ये वर्गीकरण करण्याची क्षमता विकसित होईल.
CO-5 Evaluating	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांतील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन क्षमता विकसित होईल.
CO-6 Creating	या प्रवाहांमध्ये लेखन करण्याचे कौशल्ये व या अनुषंगाने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होण्याचा दृष्टीने क्षमता विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 560 MJ	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाह	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचा परिचय करून घेणे आणि त्याद्वारे पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवेला समृद्ध करणे. वाङ्मयीनमूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार करणे. वाङ्मय आकलन, साहित्य कला व इतर कला यांच्या वाचनातून अभिरुची वृद्धिंगत करणे. प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून विविध कौशल्ये विकसित करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांच्या निर्मितीची कारणे, परंपरा समजावून घेणे.
३. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
४. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचा विकास, योगदान यांचे मूल्यमापन करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१.	<p>अ) आदिवासी साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. आदिवासी साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. आदिवासी साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. आदिवासी साहित्याचे स्वरूप <p>ब) विज्ञान साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. विज्ञान साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. विज्ञान साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. विज्ञान साहित्याचे स्वरूप <p>क) महानगरीय साहित्य :</p> <ol style="list-style-type: none"> १. महानगरीय साहित्यप्रवाहाचा उगम व प्रेरणा २. महानगरीय साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये ३. महानगरीय साहित्याचे स्वरूप 	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

दलित, आदिवासी, महानगरीय साहित्य	
CO-1 Remember	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांविषयी ज्ञान प्राप्त होईल.
CO-2 Understanding	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांचा उगम व विकास स्पष्ट होईल.
CO-3 Applying	साठोत्तरी आणि त्यापूर्वीच्या साहित्याचा तौलनिक अभ्यासाची क्षमता विकसित होईल.
CO-4 Analysing	साहित्यकृतींचे साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांमध्ये वर्गीकरण करण्याची क्षमता विकसित होईल.
CO-5 Evaluating	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांतील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन क्षमता विकसित होईल.
CO-6 Creating	या प्रवाहांमध्ये लेखन करण्याचे कौशल्ये व या अनुषंगाने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होण्याचा दृष्टीने क्षमता विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 560 MJP	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाह : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचा परिचय करून घेणे आणि त्याद्वारे पदव्युत्तर पातळीवरील विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन आणि जीवनविषयक जाणिवेला समृद्ध करणे. वाङ्मयीनमूल्यांचे आणि जीवनमूल्यांचे संस्कार करणे. वाङ्मय आकलन, साहित्य कला व इतर कला यांच्या वाचनातून अभिरुची वृद्धिंगत करणे. प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून विविध कौशल्ये विकसित करणे.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप स्पष्ट करणे.
२. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांच्या निर्मितीची कारणे, परंपरा समजावून घेणे.
३. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचे स्वरूप व कार्य यांची चिकित्सा करणे.
४. आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाहांचा विकास, योगदान यांचे मूल्यमापन करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१.	साहित्यप्रवाहांचा अभ्यास – आदिवासी, विज्ञान व महानगरीय साहित्यप्रवाह प्रात्यक्षिक : मुलाखत क्षेत्रभेट प्रकल्पलेखन इ.	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

दलित, आदिवासी, महानगरीय साहित्य	
CO-1 Remember	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांविषयी ज्ञान प्राप्त होईल.
CO-2 Understanding	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांचा उगम व विकास स्पष्ट होईल.
CO-3 Applying	साठोत्तरी आणि त्यापूर्वीच्या साहित्याचा तौलनिक अभ्यासाची क्षमता विकसित होईल.
CO-4 Analysing	साहित्यकृतींचे साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांमध्ये वर्गीकरण करण्याची क्षमता विकसित होईल.
CO-5 Evaluating	साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाहांतील साहित्यकृतींचे मूल्यमापन क्षमता विकसित होईल.
CO-6 Creating	या प्रवाहांमध्ये लेखन करण्याचे कौशल्ये व या अनुषंगाने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होण्याचा दृष्टीने क्षमता विकसित होईल.

संदर्भ साधने :

१. ग्रामीण साहित्य : एक चिंतन, डॉ. द. ता. भोसले, मनोविकस प्रकाशन, पुणे, २००९.
२. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह, संपा. डॉ. शरणकुमार लिंबाळे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००७.
३. ग्रामीण, दलित व स्त्रीवादी साहित्य, डॉ. नागनाथ कोत्तापल्ले व इतर, य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक, २००१.
४. ग्रामिणता : साहित्य आणि वास्तव, डॉ. आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस,
५. मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप, गो. म. पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३.
६. द सेकंड सेक्स, सीमॉन द बोव्हार, अनु. करुणा गोखले, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २०१२.
७. स्त्रीवादी समीक्षा : संकल्पना व उपयोजन, मंगला वरखेडे, धुळे, १९९९.
८. ग्रामीण साहित्य चळवळीचे सामाजिक व सांस्कृतिक योगदान, डॉ. सुधाकर शेलार, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००९.
९. विज्ञान आणि वैज्ञानिक, जयंत नारळीकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९९.
१०. विज्ञान साहित्यविश्व, निरंजन घाटे, अभिनुजा प्रकाशन, पुणे, २००१.
११. आदिवासी स्त्रियांची कथा-कादंबरी, डॉ. हनुमंत भवारी, ज्ञानसूर्य प्रकाशन, २०२०.
१२. जागतिकीकरण आणि मराठी कविता, वसंत पाटणकर, कविता-रती, दिवाळी अंक, २०१४.
१३. आदिवासी साहित्य : चिंतन आणि चिकित्सा, डॉ. तुकाराम रोंगटे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
१४. साहित्याचे आकलन आणि आस्वाद, प्रा. द. ता. भोसले, संस्कृती प्रकाशन, पुणे
१५. ग्रामीण साहित्य, रा. रं. बोराडे, संस्कृती प्रकाशन, पुणे

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 511 MJ	अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून अभिजात भाषेची संकल्पना, निकष आणि भारतीय अभिजात भाषा यांची माहिती जाणून घेता येईल, तसेच अभिजात भाषा व मराठी भाषा यांची तुलना करून त्यासंबंधीचे प्राचीनत्व समजून घेण्यास मदत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) अभिजात भाषेची संकल्पना व निकष समजून घेणे.
- २) भारतीय अभिजात भाषांचे ज्ञान मिळेल.
- ३) मराठी भाषेची विविध रूपे व उत्पत्ती विषयीची मते जाणून घेता येतील.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अभिजात भाषा १) अभिजात भाषा : संकल्पना व स्वरूप २) अभिजात भाषेचे निकष ३) भारतीय अभिजात भाषा – तमिळ, संस्कृत, तेलुगू, कन्नड, मल्याळम, ओडिआ	१	१५
२	मराठी भाषा : उत्पत्तीविषयीची मते १) महाराष्ट्र व्युत्पत्ती आणि प्राचीन कालखंडातील उल्लेख २) प्राचीन मराठीची विविध रूपे: महाराष्ट्री अपभ्रंश व मन्हाटी ३) मत मतांतरे (कृ. पा. कुलकर्णी, राजारामशास्त्री, भागवत, वि. का. राजवाडे, डॉ. शं. गो. तुळपुळे, ल. रा. पांगारकर इ.	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	अभिजात भाषेची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट होईल.
CO-2 Understanding	अभिजात भाषेचे निकष ज्ञात होतील.
CO-3 Applying	भारतीय अभिजात भाषा व मराठी भाषा यांचा तुलनात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-4 Analysing	महाराष्ट्र शब्दाच्या व्युत्पत्तीचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 Evaluating	प्राचीन मराठी भाषेच्या विविध रूपाचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 Creating	अभिजात भाषा म्हणून मराठी भाषाविषयक मत निश्चित करता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 511 MJP	अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून अभिजात भाषेची संकल्पना, निकष आणि भारतीय अभिजात भाषा यांची माहिती जाणून घेता येईल, तसेच अभिजात भाषा व मराठी भाषा यांची तुलना करून त्यासंबंधीचे प्राचीनत्व समजून घेण्यास मदत होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) अभिजात भाषेची संकल्पना व निकष समजून घेणे.
- २) भारतीय अभिजात भाषांचे ज्ञान मिळेल.
- ३) मराठी भाषेची विविध रूपे व उत्पत्ती विषयीची मते जाणून घेता येतील.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
३	अभिजात भाषा आणि मराठी भाषा : प्रात्यक्षिक १) प्राचीन दस्तावेजांवर आधारित दीर्घ शोधनिबंध २) प्राचीन क्षेत्र/ स्थळ भेटीवर आधारित प्रकल्पलेखन	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	अभिजात भाषेची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट होईल.
CO-2 Understanding	अभिजात भाषेचे निकष ज्ञात होतील.
CO-3 Applying	भारतीय अभिजात भाषा व मराठी भाषा यांचा तुलनात्मक अभ्यास करता येईल.
CO-4 Analysing	महाराष्ट्र शब्दाच्या व्युत्पत्तीचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 Evaluating	प्राचीन मराठी भाषेच्या विविध रूपाचे मूल्यमापन करता येईल.
CO-6 Creating	अभिजात भाषा म्हणून मराठी भाषाविषयक मत निश्चित करता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 561 MJ	अभिजात भाषा आणि प्राचीन मराठी साहित्य	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून प्राचीन मराठी साहित्याचे विद्यार्थ्यांना अवलोकन होऊन ज्ञान प्राप्त होईल. मराठी साहित्याचे प्राचीनत्व समजून घेता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) प्राचीन मराठी साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
- २) प्राचीन मराठी साहित्याची परंपरा जाणून घेणे.
- ३) प्राचीन मराठी साहित्यातील महाराष्ट्री संस्कृती अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	प्राचीन महाराष्ट्र व लोक १) प्राचीन महाराष्ट्री लोक व संस्कृती २) प्राचीन महाराष्ट्राचे आद्य मराठी लोकसाहित्य ३) प्राचीन मराठी साहित्याची पार्श्वभूमी	१	१५
२	प्राचीन मराठी साहित्य १) प्राचीन ग्रंथ- गाथासप्तशती, महाराष्ट्रचूडामणी, प्राकृतप्रकाश, कुवलयमाला इ. २) प्राचीन मराठी ताम्रपट व शिलालेख	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	प्राचीन महाराष्ट्री लोक व संस्कृती यांचा परिचय होईल.
CO-2 Understanding	प्राचीन महाराष्ट्राच्या आद्य मराठी लोकसाहित्याचे स्वरूप विशद करता येईल.
CO-3 Applying	प्राचीन मराठी साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करता येईल.
CO-4 Analysing	प्राचीन मराठी साहित्याचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 Evaluating	प्राचीन मराठी साहित्य, ताम्रपट व शिलालेख यांचे अध्ययन करता येईल.
CO-6 Creating	प्राचीन मराठी साहित्याच्या अभिजाततेचा शोध घेण्याची जिज्ञासा निर्माण होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 561 MJP	अभिजात भाषा आणि प्राचीन मराठी साहित्य : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून प्राचीन मराठी साहित्याचे विद्यार्थ्यांना अवलोकन होऊन ज्ञान प्राप्त होईल. मराठी साहित्याचे प्राचीनत्व समजून घेता येईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) प्राचीन मराठी साहित्याचे स्वरूप समजून घेणे.
- २) प्राचीन मराठी साहित्याची परंपरा जाणून घेणे.
- ३) प्राचीन मराठी साहित्यातील महाराष्ट्री संस्कृती अभ्यासणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अभिजात भाषा आणि प्राचीन मराठी साहित्य : प्रात्याक्षिके १) प्राचीन दस्तऐवजांवर आधारित दीर्घ शोधनिबंध २) प्राचीन क्षेत्र/ स्थळ भेटीवर आधारित प्रकल्पलेखन	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	प्राचीन महाराष्ट्री लोक व संस्कृती यांचा परिचय होईल.
CO-2 Understanding	प्राचीन महाराष्ट्राच्या आद्य मराठी लोकसाहित्याचे स्वरूप विशद करता येईल.
CO-3 Applying	प्राचीन मराठी साहित्याचे वेगळेपण स्पष्ट करता येईल.
CO-4 Analysing	प्राचीन मराठी साहित्याचे विश्लेषण करता येईल.
CO-5 Evaluating	प्राचीन मराठी साहित्य, ताम्रपट व शिलालेख यांचे अध्ययन करता येईल.
CO- 6 Creating	प्राचीन मराठी साहित्याच्या अभिजाततेचा शोध घेण्याची जिज्ञासा निर्माण होईल.

संदर्भ साधने :

- १) मराठी भाषा उद्गम व विकास : कृ.पा. कुलकर्णी, मॉडर्न बुक डेपो. पुणे, १९५०
- २) मराठी लोकांची संस्कृति : इरावती कर्वे, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९६२
- ३) प्राचीन महाराष्ट्र : श्रीधर व्यंकटेश केतकर, वरदा प्रकाशन, पुणे, जानेवारी, १९८९
- ४) प्राचीन महाराष्ट्र : श्रीधर व्यंकटेश केतकर, (संपादन व संकलन, नी.म.केळकर), व्हिनस प्रकाशन, पुणे, १९६३
- ५) महाराष्ट्रीय ज्ञानकोश : श्रीधर व्यंकटेश केतकर, संपा. महाराष्ट्रीय ज्ञानकोश मंडळ, पुणे, १९२६
- ६) महाराष्ट्रातील काही ताम्रपट व शिलालेख : डॉ. वि. भि. कोलते, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८७
- ७) महाराष्ट्र गाथा : भाग-२, ह. म. घोडके, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५
- ८) मराठी भाषेची घटना : मा. रा. जोशी, रा. भि. जोशी, प्रकाशक : बळवंत गणेश दाभोळकर नारायण पेठ, पुणे, १९२३
- ९) हालसातवाहनाची गाथासप्तशती : स. आ. जोगळेकर, (संपा.) पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
- १०) पुरातत्त्वविद्या : म. के. ढवळीकर, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८०
- ११) महाराष्ट्राची कुळकथा : म. के. ढवळीकर, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०११
- १२) प्राचीन मराठी कोरीव लेख : शं. गो. तुळपुळे, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६३
- १३) महाराष्ट्र भाषाभ्यास : (महाराष्ट्र शब्दकोश प्रस्तावना संग्रह), य. रा. दाते, पुणे, महाराष्ट्र कोश मंडळ, १९६३
- १४) महाराष्ट्र व गोवे शिलालेख : - ताम्रपटांची वर्णनात्मक संदर्भ सूची, शांताराम भालचंद्र देव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८४
- १५) मराठवाड्यातील मराठी शिलालेख : यू. म. पठाण, (संपा.) मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, १९८९
- १६) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : ल. रा. पांगारकर, खंड- १, पुणे, १९७२
- १७) मराठी भाषेचा विकास: वासुदेव गोपाळ परांजपे, पुणे, १९४१
- १८) शंफालिका : (गाथा सप्तशतीचा अनुवाद), राजा बढे, अरविंद मंगरुळकर, म.रा.साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८४
- १९) मराठी भाषेचे व्याकरण, (वि.का.राजवाडे), महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९७९.
- २०) मराठी विश्वकोश : खंड - १, लक्ष्मणशास्त्री जोशी (प्रमुख संपादक), मुंबई, १९७६, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई
- २१) मराठी भाषेचा कालनिर्णय : चिं. वि. वैद्य, पां. दा. गुणे, पुणे, १९२२
- २२) महाराष्ट्रातील पुरातत्त्व : हसमुख धीरजलाल सांकलिया, श्री. म. माटे, म.रा.साहित्य संस्कृती मंडळ.मुंबई, १९७६
- २३) कुवलयमाला : उद्योतनसुरी, आ. ने. उपाध्ये (संपा.)
- २४) सार्थ प्राकृतप्रकाश : शंकर रा. हतवळणे, चित्रशाळा छापखाना, पुणे, इ.स. १९००
- २५) अभिजात मराठी भाषा समिती अहवाल : २०१३, (समिती अध्यक्ष : प्रा. रंगनाथ पठारे व इतर सदस्य) मराठी भाषा विभाग मंत्रालय मुंबई, इ.स. २०१३

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 512 MJ	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटाचा अनुबंध विद्यार्थीना अभ्यासता येईल. साहित्याचे शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांचा परस्पर संबंध अभ्यासता येईल. कथा, पटकथा, संवादाच चित्रपटातील अनन्यसाधारणत्वाचा वेध या अभ्यासपत्रिकेतून घेता येईल

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) साहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे
- २) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे. चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासणे.
- ३) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे
- ४) चित्रपटाचा भाषिक अभ्यास करणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	चित्रपट माध्यम १. चित्रपट : संकल्पना, स्वरूप व प्रकार २. चित्रपट माध्यमाचा उदय, चित्रपटाची वाटचाल ३. चित्रपटाचे प्रकार-मूकपट, बोलपट, लघुपट, माहितीपट, चरित्रपट, कथात्मक चित्रपट इ . ४. पटकथा- संकल्पना व स्वरूप, कथा ते पटकथा	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs):

Co-1 Remember	चित्रपट माध्यमाचा महत्त्व स्पष्ट होईल.
Co-2 Understanding	साहित्य व चित्रपट अध्यापन करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
Co-3 Applying	चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
Co-4 Analyzing	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना अभ्यासता येईल.
Co-5 Evaluating	कथा, पटकथा, संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
Co- 6 Creating	चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 512 MJP	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटाचा अनुबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. साहित्याचे शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांचा परस्पर संबंध अभ्यासता येईल. कथा, पटकथा, संवादाच चित्रपटातील अनन्यसाधारणत्वाचा वेध या अभ्यासपत्रिकेतून घेता येईल

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) साहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे
- २) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे. चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासणे.
- ३) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे
- ४) चित्रपटाचा भाषिक अभ्यास करणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	चित्रपट माध्यम आणि साहित्याचे माध्यमांतर : प्रात्यक्षिक चित्रपटाची निर्मिती प्रक्रिया अभ्यासणे १. गीत, संगीत, पार्श्वगायन २. दिग्दर्शक, पटकथाकार ३. रंगभूषाकार, वेशभूषाकार ४. चित्रीकरण ५. डबिंग ६. कलाकार समन्वयक ७. मार्केटिंग, वितरण व प्रसिद्धी ८. चित्रपट परीक्षण	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs):

Co-1 Remember	चित्रपट माध्यमाचा महत्त्व स्पष्ट होईल.
Co-2 Understanding	साहित्य व चित्रपट अध्यापन करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
Co-3 Applying	चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
Co-4 Analyzing	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना अभ्यासता येईल.
Co-5 Evaluating	कथा, पटकथा, संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
Co- 6 Creating	चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 562 MJ	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटाचा अनुबंध विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल. साहित्याचे शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांचा परस्पर संबंध अभ्यासता येईल. कथा, पटकथा, संवादाच चित्रपटातील अनन्यसाधारणत्वाचा वेध या अभ्यासणे. चित्रपटाची भाषा अभ्यासता येईल

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) माध्यमांतराचे स्वरूप अभ्यासणे.
- २) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे.
- ३) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे
- ४) कथात्मक साहित्याचे माध्यमांतर समजून घेणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	अ)साहित्य: संकल्पना, स्वरूप व प्रकार साहित्यकृतीचे माध्यमांतर : संकल्पना साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर अ) कविता, कथा व कादंबरी ब) नाटक, चरित्र व आत्मचरित्र	२	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
Co-2 understanding	साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
Co-3 Applying	चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
Co-4 Analysing	मराठी चित्रपटांच्या माध्यमातून साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना अभ्यासता येईल.
Co-5 Evaluating	कथा,पटकथा,संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
Co- 6 Creating	चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 562 MJP	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून मराठी साहित्य व मराठी चित्रपटाचा अनुबंध विद्यार्थीना अभ्यासता येईल. साहित्याचे शब्दरूप व चित्रपटातील दृश्यरूप यांचा परस्पर संबंध अभ्यासता येईल. कथा, पटकथा, संवादाच चित्रपटातील अनन्यसाधारणत्वाचा वेध या अभ्यासणे. चित्रपटाची भाषा अभ्यासता येईल

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) माध्यमांतराचे स्वरूप अभ्यासणे.
- २) साहित्य व चित्रपट या माध्यमातून मराठी भाषेचे अध्ययन-अध्यापन करण्याचे सामर्थ्य विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करणे.
- ३) कथा ते पटकथा प्रक्रियेचा वेध घेणे
- ४) कथात्मक साहित्याचे माध्यमांतर समजून घेणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	मराठी साहित्याचे चित्रपट माध्यमांतर : प्रात्यक्षिके साहित्यकृतीच्या माध्यमांतराचा अभ्यास करणे अ)कवितेचे चित्रपट माध्यमांतर उदाहरणार्थ-अंजिठा ब)कादंबरीचे चित्रपट माध्यमांतर उदाहरणार्थ- नटरंग क) कथेचे चित्रपट माध्यमांतर उदाहरणार्थ-कैरी ड)नाटकाचे चित्रपट माध्यमांतर उदाहरणार्थ- नटसम्राट क)आत्मचरित्राचे चित्रपट माध्यमांतर उदाहरणार्थ- मी सिंधुताई सपकाळ	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
Co-2 understanding	साहित्यकृतीचे चित्रपटात माध्यमांतर करण्याची कौशल्य अवगत होतील.
Co-3 Applying	चित्रपट निर्मितीची कौशल्य प्राप्त होतील.
Co-4 Analysing	मराठी चित्रपटांच्या माध्यमातून साहित्यकृतीचे माध्यमांतर संकल्पना अभ्यासता येईल.
Co-5 Evaluating	कथा, पटकथा, संवाद या कौशल्यांचा वापर करता येईल.
Co-6 Creating	चित्रपटाची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.

संदर्भ साधने :

१. व्ही शांताराम प्रतिष्ठान
२. राष्ट्रीय चित्रपट संग्रहालय, फिल्म अँड टेलिव्हिजन इन्स्टिट्यूट
३. चित्रकथा- खंड १ व २ आचार्य अत्रे, परचुरे प्रकाशन, १९८५
४. मराठी चित्रपटाची पटकथा- अनिल सपकाळ, अनुबंध प्रकाशन, २००५
५. बखर सिनेमाची- वसंत साठे, व्ही शांताराम प्रतिष्ठान, १९९२
६. चित्रपट एक कला-विजय दीक्षित, रेणुका प्रकाशन, १९७९
७. पटकथा लेखन : तंत्र व कौशल्य- रामदास केदार, अरुणा प्रकाशन पुणे
८. स्वरसागर- स्वप्निल पोरे, प्रतिक प्रकाशन, पुणे
९. सिनेमाची भाषा- मनिषा कावतकर, उन्मेष प्रकाशन
१०. माध्यमांतर मीमांसा- शकील शेख
११. कथात्मक साहित्य आणि चित्रपट रूपांतर प्रक्रिया-बालाजी धारूळे, हर्मिस प्रकाशन
१२. गाथा मराठी सिनेमाची- इसाक मुजावर, प्रतीक प्रकाशन २०१२
१३. शूटिंग- श्री.दा.पानवलकर, मौज प्रकाशन, १९८५
१४. सिनेमाची गोष्ट-अनिल झणकर, राजहंस प्रकाशन १९९७
१५. मराठी साहित्य आणि चित्रपटकथा- प्रवीण महाजन, माय बुक पब्लिकेशन, २०१७
१६. अक्षरदान साहित्य व सिनेमा- संपादक मोतीराम पौळ दिवाळी अंक २०२१
१७. चित्रपटभाषाअंक- प्रा.सतीश बहादूर विशेषांक, अक्षर वाडूमय, जाने ते संप्टे २०१६
१८. सिनेमाची चित्तरकथा- अशोक राणे, अक्षर प्रकाशन, दादर
१९. पडद्यामागची गोष्ट- सुनील नाईक, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
२०. चंदेरी सोनेरी- ललिता ताम्हाणे, डिम्पल पब्लिकेशन
२१. पटकथा : तंत्र व मंत्र- ए. जे. दिवाण

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 513 MJ	मराठी व्याकरण- भाग १	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यास पत्रिकेतून मराठी भाषेचे विशेष, व्याकरणाचे महत्त्व, भाषेच्या रचनेचे महत्त्व, व्याकरणाचे विविध प्रकार यांचे मूलभूत ज्ञान मिळवून मराठी भाषिक नियमानुसार शास्त्रीयदृष्ट्या, सुव्यवस्थित मांडणीचे कौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) मराठी भाषेच्या रचनेचे महत्त्व समजावून घेणे.
- २) व्याकरण आणि मराठी भाषा यांच्या परस्पर संबंधांचा परिचय करून घेणे.
- ३) व्याकरणाचे विविध प्रकार समजावून घेणे .
- ४) मराठीतील काही प्रमुख व्याकरणकारांची माहिती करून घेणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	व्याकरणाचे स्वरूप आणि विशेष व्याकरण आणि भाषा: परस्पर संबंध व्याकरणाची गरज, व्याप्ती व मर्यादा	१	१५
२	मराठी भाषेतील व्याकरणाची पूर्वपीठिका व्याकरणाचे विविध प्रकार आदेशात्मक, वर्णनात्मक, तुलनात्मक, ऐतिहासिक मराठीतील काही प्रमुख व्याकरणकार	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययननिष्पत्ती(COs) :

Co-1 Remember	मराठी भाषेतील व्याकरणाचे महत्त्व सांगता येतील
Co-2 Understanding	भाषेच्या रचनेचे कौशल्य प्राप्त होईल.
Co-3 Applying	व्याकरणिक नियमांची लेखनात अंमलबजावणी करता येईल.
Co-4 Analyzing	भाषिक नियमानुसार लेखनाचे मूल्यमापन करता येईल.
Co-5 Evaluating	व्याकरणिक कौशल्यांचा प्रत्यक्ष लेखनात वापर करता येईल.
Co-6 Creating	रचनेच्या दृष्टीने बिनचूक लेखन करत येईल

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 513 MJP	मराठी व्याकरण- भाग १ : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

या अभ्यास पत्रिकेतून मराठी भाषेचे विशेष, व्याकरणाचे महत्त्व, भाषेच्या रचनेचे महत्त्व, व्याकरणाचे विविध प्रकार यांचे मूलभूत ज्ञान मिळवून मराठी भाषिक नियमानुसार शास्त्रीयदृष्ट्या, सुव्यवस्थित मांडणीचे कौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) मराठी भाषेच्या रचनेचे महत्त्व समजावून घेणे.
- २) व्याकरण आणि मराठी भाषा यांच्या परस्पर संबंधांचा परिचय करून घेणे.
- ३) व्याकरणाचे विविध प्रकार समजावून घेणे .
- ४) मराठीतील काही प्रमुख व्याकरणकारांची माहिती करून घेणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	मराठी व्याकरण- भाग १ : प्रात्यक्षिके प्रकल्प लेखन	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययननिष्पत्ती(COs) :

Co-1 Remember	मराठी भाषेतील व्याकरणाचे महत्त्व सांगता येतील
Co-2 Understanding	भाषेच्या रचनेचे कौशल्य प्राप्त होईल.
Co-3 Applying	व्याकरणिक नियमांची लेखनात अंमलबजावणी करता येईल.
Co-4 Analyzing	भाषिक नियमानुसार लेखनाचे मूल्यमापन करता येईल.
Co-5 Evaluating	व्याकरणिक कौशल्यांचा प्रत्यक्ष लेखनात वापर करता येईल.
Co-6 Creating	रचनेच्या दृष्टीने बिनचूक लेखन करत येईल

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 563 MJ	मराठी व्याकरण- भाग २	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिके विषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून व्याकरणाचे महत्त्व, मराठी भाषेच्या रचनेचे महत्त्व, व्याकरणाचे विविध प्रकार, यांचे पायाभूत ज्ञान कौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) मराठी व्याकरणासंदर्भातील समज विकसित करणे.
- २) व्याकरण आणि मराठी भाषा यांच्या परस्पर संबंधांचा परिचय करून घेणे.
- ३) अलंकार छंद व्याकरण यांच्या तात्विक भूमिका समजावून घेणे .
- ४) वर्ण, शब्द, वाक्य, प्रयोग यांची माहिती करून घेणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	मराठीतील वर्णविचार - मराठीची वर्णमाला आणि वर्णांचे प्रकार शब्दविचार, शब्दसिद्धी - शब्द आणि पद, शब्दाच्या जाती	१	१५
२	वाक्य संश्लेषण वाक्याचे विभाग वाक्याचे प्रकार परिच्छेद रचना आणि सघन लेखन पद्धती	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययननिष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	मराठी भाषेतील व्याकरणाचे विशेष सांगता येतील
Co-2 understanding	भाषेच्या रचनेचे आकलन होईल.
Co-3 Applying	व्याकरणिक नियमांची लेखनात अंमलबजावणी करता येईल.
Co-4 Analyzing	सुस्पष्ट व सघन लेखनाचे कौशल्ये प्राप्त होतील.
Co-5 Evaluating	व्याकरणिक कौशल्यांचा प्रत्यक्ष लेखनात वापर करता येईल.
Co-6 Creating	रचनेच्या दृष्टीने बिनचूक लेखन करता येईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 563 MJP	मराठी व्याकरण- भाग २ : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिके विषयी :

या अभ्यासपत्रिकेतून व्याकरणाचे महत्त्व, मराठी भाषेच्या रचनेचे महत्त्व, व्याकरणाचे विविध प्रकार, यांचे पायाभूत ज्ञान कौशल्ये विद्यार्थ्यांना प्राप्त होईल.

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

- १) मराठी व्याकरणासंदर्भातील समज विकसित करणे.
- २) व्याकरण आणि मराठी भाषा यांच्या परस्पर संबंधांचा परिचय करून घेणे.
- ३) अलंकार छंद व्याकरण यांच्या तात्विक भूमिका समजावून घेणे .
- ४) वर्ण, शब्द, वाक्य, प्रयोग यांची माहिती करून घेणे

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	मराठी व्याकरण- भाग २ : प्रात्यक्षिके प्रकल्प लेखन- मराठीतील वर्णविचार - मराठीची वर्णमाला आणि वर्णांचे प्रकार शब्दविचार, शब्दसिद्धी - शब्द आणि पद, शब्दाच्या जाती वाक्य संश्लेषण वाक्याचे विभाग वाक्याचे प्रकार परिच्छेद रचना आणि सघन लेखन पद्धती	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययननिष्पत्ती (COs) :

Co-1 Remember	मराठी भाषेतील व्याकरणाचे विशेष सांगता येतील
Co-2 understanding	भाषेच्या रचनेचे आकलन होईल.
Co-3 Applying	व्याकरणिक नियमांची लेखनात अंमलबजावणी करता येईल.
Co-4 Analyzing	सुस्पष्ट व सघन लेखनाचे कौशल्ये प्राप्त होतील.
Co-5 Evaluating	व्याकरणिक कौशल्यांचा प्रत्यक्ष लेखनात वापर करता येईल.
Co-6 Creating	रचनेच्या दृष्टीने बिनचूक लेखन करता येईल.

संदर्भ ग्रंथ :

१. मराठी व्याकरण: वाद आणि प्रवाद, कृ. श्री.अर्जुनवाडकर, सुलेखा प्रकाशन, पुणे, १९८७,
२. मराठी व्याकरणाचा इतिहास, कृ. श्री. अर्जुनवाडकर, मराठी विभाग-मुंबई विद्यापीठ, मुंबई आणि ज्ञानमुद्रा, पुणे, १९९२.
३. मराठी व्याकरणविवेक, मा. ना. आचार्य, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
४. मराठीचे मूळ व्याकरण, वसंत भगवान उत्पात, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २००८.
५. मराठी व्याकरणाचे व्याकरण, कृ. पा. कुलकर्णी, ग. मो पाटील.
६. मराठी व्याकरण-स्वरूप व चिकित्सा, कुलकर्णी, खांडेराव : पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१९.
७. मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे, ह. ग. केळकर, सिटी बुक प्रकाशन,
८. मराठीचे व्याकरण, लीला गोविलकर, स्वाध्याय महाविद्यालय प्रकाशन, पुणे, १९७४.
९. अभिनव मराठी व्याकरण, प्र.ना. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
१०. शास्त्रीय मराठी व्याकरण, मो. के. दामले, जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन, पुणे १९६६.
११. मराठी व्याकरण काही समस्या, प्र.ना. दीक्षित, एम. व्ही. फडके आणि इतर, कोल्हापूर, १९८०,
१२. भारतीय साहित्यशास्त्र, ग.त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८०.
१३. मराठी लेखन कोश, अरुण फडके, अंकुर प्रकाशन, ठाणे, २०१५.
१४. मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार, अरविंद मंगरूळकर, कार्यवाह पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६४.
१५. व्याकरण, लेखन व आकलन, प्रल्हाद लुलेकर, / केदार काळवणे: पर्सन, नवी दिल्ली, २०१२.
१६. अभिनव मराठी व्याकरण-मराठी लेखन, श्रीधर शनवारे, विद्याविकास पब्लिशर्स प्रा.लि. नागपूर, तृ. आ., २०००.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 514 MJ	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग १	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. इतिहास आणि वाङ्मयेतिहास या संकल्पना समजावून घेणे.
२. वाङ्मयेतिहास व त्याचे विविध दृष्टीकोण अवगत होणे.
३. मराठी वाङ्मयेतिहासातील विविध प्रश्नांचे आकलन होणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	इतिहासाची संकल्पना, स्वरूप व तत्त्वज्ञान इतिहासलेखनासंबंधीच्या विविध उपपत्ती ऐतिहासिक स्थित्यंतराचे स्वरूप इतिहास व वाङ्मयेतिहास यांतील अनुबंध वाङ्मयेतिहास व अन्य प्रकारचे इतिहास यांतील फरक	१	१५
२	वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, स्वरूप व तत्त्वज्ञान वाङ्मयेतिहास व संशोधन वाङ्मयेतिहास व टीकाशास्त्र	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	वाङ्मयेतिहास लेखनाचे महत्त्व सांगता येईल.
CO-2 Understanding	वाङ्मयेतिहासाचे समग्र आकलन होईल.
CO-3 Applying	मराठी साहित्य संशोधनासाठी उपयुक्त ठरेल.
CO-4 Analysing	वाङ्मयेतिहास लेखनाची चिकित्सा करता येईल.
CO-5 Evaluating	वाङ्मयेतिहासाच्या ग्रंथांचे परीक्षण करता येईल.
CO-6 Creating	वाङ्मयेतिहास लेखनाचा दृष्टीकोण विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 514 MJP	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग १ : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे :

१. इतिहास आणि वाङ्मयेतिहास या संकल्पना समजावून घेणे.
२. वाङ्मयेतिहास व त्याचे विविध दृष्टीकोण अवगत होणे.
३. मराठी वाङ्मयेतिहासातील विविध प्रश्नांचे आकलन होणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग १ : प्रात्यक्षिके अ) पाश्चात्य संकल्पनाविचार- प्रकल्पलेखन थॉमस वार्टन, एच्. ए. तेन, कझामिओं, गेआर्क ल्यूकॅच, आर एस्. क्रेन, इत्यादी. आ) भारतातील संकल्पनाविचार- प्रकल्पलेखन (१) वि. का. राजवाडे, श्री. व्यं. केतकर, दि. के. बेडेकर, गो. म. कुलकर्णी, डॉ. म. रा. जोशी इ. (२) सुजित मुखर्जी, श्रीनिवास प्रधान, गणेश देवी, सिसिरकुमार दास इत्यादी.	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

CO-1 Remember	वाङ्मयेतिहास लेखनाचे महत्त्व सांगता येईल.
CO-2 Understanding	वाङ्मयेतिहासाचे समग्र आकलन होईल.
CO-3 Applying	मराठी साहित्य संशोधनासाठी उपयुक्त ठरेल.
CO-4 Analysing	वाङ्मयेतिहास लेखनाची चिकित्सा करता येईल.
CO-5 Evaluating	वाङ्मयेतिहासाच्या ग्रंथांचे परीक्षण करता येईल.
CO-6 Creating	वाङ्मयेतिहास लेखनाचा दृष्टीकोण विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 564 MJ	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग २	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे:

१. विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयाचा इतिहासासापेक्ष अभ्यास करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
२. वाङ्मयीन प्रेरणा, परंपरा आणि प्रवाह यांचे स्वरूप जाणून घेणे.
३. वाङ्मयातील परंपरा आणि नवता यांची तत्त्वे आणि सूत्रे निश्चित करण्यास शिकणे.
४. लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याची पद्धती आत्मसात करणे.

अभ्यासक्रम:

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	तेन यांचा वाङ्मयसिद्धांत १. तेन यांचा त्रिसूत्री सिद्धांत २. तेन यांच्या वंश, वातावरण, वेला या संकल्पना ३. तेन यांच्या सिद्धांताचे महत्त्व	१	१५
२	१) वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पना १.१ वाङ्मयेतिहासाची सामग्री १.२ वाङ्मयाचा भूगोल १.३ वाङ्मयीन घटना १.४ वाङ्मयीन वातावरण १.५ वाङ्मयीन परंपरा	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs):

CO-1 Remember	तेन यांच्या सिद्धांताचे आकलन होईल.
CO-2 Understanding	वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या जाणून घेता येतील.
CO-3 Applying	वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पनांचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 Analysing	वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पनांची चिकित्सा करता येईल.
CO-5 Evaluating	वाङ्मयेतिहासाच्या ग्रंथांचे परीक्षण करता येईल.
CO-6 Creating	वाङ्मयेतिहास लेखनाचा दृष्टीकोण विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Major Elective			
MAR 564 MJP	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग २ : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे:

१. विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयाचा इतिहाससापेक्ष अभ्यास करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
२. वाङ्मयीन प्रेरणा, परंपरा आणि प्रवाह यांचे स्वरूप जाणून घेणे.
३. वाङ्मयातील परंपरा आणि नवता यांची तत्त्वे आणि सूत्रे निश्चित करण्यास शिकणे.
४. लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याची पद्धती आत्मसात करणे.

अभ्यासक्रम:

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	वाङ्मयेतिहासलेखनविद्या- भाग २ : प्रात्यक्षिक प्रकल्पलेखन वाङ्मयेतिहासकारांचे कार्य : वि. ल. भावे, न्या. म. गो. रानडे, ना. भ. पावगी, ग. रं. दंडवते, वि. सी. सरवटे, वि.पा. नेने, ल. रा. पांगारकर, बाळकृष्ण अनंत भिडे, श्री. शेणोलीकर, ल. रा. नसिराबादकर, श्री. म. पिंगे, चिं. नी. जोशी, कृ.गं. कवचाळे, वि. पां. दांडेकर, अ. ना. देशपांडे, रा. श्री. जोग, प्र. न. जोशी, कुसुमावती देशपांडे, शं. गो. तुळपुळे इ.	२	६०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs):

CO-1 Remember	तेन यांच्या सिद्धांताचे आकलन होईल.
CO-2 Understanding	वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या जाणून घेता येतील.
CO-3 Applying	वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पनांचे उपयोजन करता येईल.
CO-4 Analysing	वाङ्मयेतिहास विचारातील नवसंकल्पनांची चिकित्सा करता येईल.
CO-5 Evaluating	वाङ्मयेतिहासाच्या ग्रंथांचे परीक्षण करता येईल.
CO-6 Creating	वाङ्मयेतिहास लेखनाचा दृष्टीकोण विकसित होईल.

संदर्भ ग्रंथ -

१. वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना- संपा. दत्तात्रय पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४
२. साहित्य-चिंतन- संपा. व. दि. कुलकर्णी, मुंबई विद्यापीठ, मराठी विभाग प्रकाशन, मुंबई १९८३
३. तेन यांचा वाङ्मयसिद्धान्त- सुरेश धायगुडे, द.दी.पुंडे, रोहन प्रकाशन, २०१९
४. इतिहासाचे तत्त्वज्ञान- सदाशिव आठवले, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई, दुसरी आवृत्ती १९८६.
५. वाङ्मयेतिहासः सद्यस्थिती आणि अपेक्षा- गो. म. कुलकर्णी आणि दत्तात्रय पुंडे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५.
६. वाङ्मयेतिहासलेखनः स्वरूप आणि समस्या- संपा. डॉ. विद्यागौरी टिळक, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९९
७. मराठी वाङ्मयेतिहासाची प्रस्तावना- रा. शं. वाळिंबे, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, पुणे १९७३.
८. इतिहास म्हणजे काय?- ई. एच्. कार (अनु. वि. गो. लेले), कॉन्टिनेन्टल, पुणे, १९९८.
९. **Man On His Past-** Butterfield Herbert, Cambridge University Press, Cambridge, 1969.
१०. **New Directions in Literary History-** Cohen Ralph (Ed.), Routledge and Kegan Paul, London, 1974.
११. **The Idea of History-** Collingwood, Oxford University Press (Any available edition).

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Research Methodology			
MAR 541 MN	संशोधन पद्धती	Credits- 2 2(T)	Hours- 30 30(T)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

संशोधन ही मानवाची उपजत प्रवृत्ती आहे. अभ्यासातून ती अधिक प्रगल्भ व प्रगत व्हावी यासाठी संशोधनाचे स्वरूप व संशोधनाच्या पद्धती विद्यार्थ्यांना ज्ञात व्हाव्यात त्याचप्रमाणे इतर ज्ञानशाखा व साहित्य यांचे सहसंबंध विद्यार्थ्यांना अवगत व्हावे हे या अभ्यासपत्रिकेचे प्रयोजन आहे.

अभ्यासपत्रिकेचे उद्दिष्टे :

- १) संशोधनाची संकल्पना , स्वरूप , प्रयोजन आणि संशोधनाच्या विविध पद्धती समजावून घेणे.
- २) संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असणाऱ्या गुणांचा उहापोह करणे.
- ३) साहित्य संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्रांचा परिचय करून देणे.
- ४) आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधनाचे स्वरूप आणि महत्त्व लक्षात घेणे.
- ५) मराठी साहित्य संशोधकांची परंपरा समजावून घेणे आणि संशोधन करण्याची दृष्टी व क्षमता विकसित करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	संशोधन : संकल्पना आणि स्वरूप १) संशोधनाच्या संकल्पना , स्वरूप , प्रेरणा , प्रयोजन व आवश्यकता. २) संशोधकाच्या अंगी असणारे आवश्यक गुण . ३) संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे. ४) संशोधनाची साधने पुस्तके, नियतकालिके, मासिके, वृत्तपत्रे, कोशवाङ्मय, सूचीवाङ्मय, हस्तलिखिते, शिलालेख, ताम्रपट इ.	१	१५
२	संशोधन पद्धती, आराखडा आणि संदर्भ साधने. १) संशोधनाच्या विविध पद्धती १.१ विगमनात्मक (Inductive) आणि निगमनात्मक (Deductive) १.२ ऐतिहासिक (कालक्रमनिष्ठ) १.३ वर्णनात्मक १.४ तौलनिक १.५ नमुना पाहणी १.६ क्षेत्रीय सर्वेक्षण १.७ प्रयोगनिष्ठ २) संशोधन प्रारूप , संशोधन आराखडा स्वरूप ३) संदर्भ साधने , इंटरनेट वरील साधने.	१	१५

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

CO-1 Remembar	संशोधनाचे स्वरूप कळण्यास मदत होईल.
CO-2 Understanding	संशोधनाचे विविध पद्धती सांगता येतील.
CO-3 Appling	प्रत्यक्ष संशोधन करतांना वरील अभ्यासाचा आधार घेता येईल.
CO-4 Analyzing	संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्राची माहिती सांगता येईल.
CO-5 Evaluvating	संशोधन आराखडा तयार करता येईल. व संशोधनास पूरक पुरावे गोळा करता येतील.
CO-6 Creating	संशोधन दृष्टी विकसित होऊन शास्त्रशुद्ध असे संशोधन करण्याची वृत्ती निर्माण होईल. कोणत्याही बाबीकडे चिकित्सक दृष्टीकोनातून पाहण्याची वैज्ञानिक दृष्टी विकसित होईल.

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-१) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : Research Methodology			
MAR 541 MNP	संशोधन पद्धती : प्रात्यक्षिक	Credits- 2 2(P)	Hours- 60 60(P)

अभ्यासपत्रिकेविषयी :

संशोधन ही मानवाची उपजत प्रवृत्ती आहे. अभ्यासातून ती अधिक प्रगल्भ व प्रगत व्हावी यासाठी संशोधनाचे स्वरूप व संशोधनाच्या पद्धती विद्यार्थ्यांना ज्ञात व्हाव्यात त्याचप्रमाणे इतर ज्ञानशाखा व साहित्य यांचे सहसंबंध विद्यार्थ्यांना अवगत व्हावे हेच या अभ्यासपत्रिकेचे प्रयोजन आहे.

अभ्यासपत्रिकेचे उद्दिष्टे :

- १) संशोधनाची संकल्पना , स्वरूप , प्रयोजन आणि संशोधनाच्या विविध पद्धती समजावून घेणे.
- २) संशोधकाच्या अंगी आवश्यक असणाऱ्या गुणांचा उहापोह करणे.
- ३) साहित्य संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्रांचा परिचय करून देणे.
- ४) आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधनाचे स्वरूप आणि महत्त्व लक्षात घेणे.
- ५) मराठी साहित्य संशोधकांची परंपरा समजावून घेणे आणि संशोधन करण्याची दृष्टी व क्षमता विकसित करणे.

अभ्यासक्रम :

घटक	तपशील	श्रेयांक	घड्याळी तास
१	<p>प्रात्यक्षिके :</p> <p>१. साहित्य संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रनिहाय प्रकल्प लेखन</p> <p>१.१ साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन</p> <p>१.२ साहित्यप्रकारनिष्ठ संशोधन</p> <p>१.३ लेखकनिष्ठ संशोधन</p> <p>१.४ कालखंडाचा अभ्यास</p> <p>१.५ भाषानिष्ठ संशोधन</p> <p>१.६ लोकसाहित्यविषयक संशोधन</p> <p>१.७ तौलनिक साहित्याभ्यास संशोधन</p> <p>१.८ वाङ्मयेतिहासासंदर्भात संशोधन</p> <p>२) संहिता संपादन व विश्लेषण</p> <p>३) विशिष्ट धर्मसंप्रदायाचा अभ्यास</p>	१	३०
२	<p>प्रात्यक्षिके : आंतर्विद्याशाखीय संशोधनातील प्रकल्पलेखन</p> <p>१. साहित्य आणि समाजशास्त्र</p> <p>२. साहित्य आणि तत्त्वज्ञान</p> <p>३. साहित्य आणि मानसशास्त्र</p> <p>४. साहित्य आणि संस्कृती</p> <p>५. साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र</p> <p>६. साहित्य आणि इतिहास</p> <p>७. साहित्य आणि राज्यशास्त्र</p> <p>८. साहित्य आणि अर्थशास्त्र</p> <p>इ. ज्ञानशाखीय अनुबंध</p>	१	३०

अभ्यासपत्रिकेची अध्ययन निष्पत्ती (COs) :

या अभ्यासपत्रिकेचे अध्ययन केल्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये पुढील क्षमता विकसित होतील.

CO-1 Remember	संशोधनाचे स्वरूप कळण्यास मदत होईल.
CO-2 Understanding	संशोधनाचे विविध पद्धती सांगता येतील.
CO-3 Applying	प्रत्यक्ष संशोधन करतांना वरील अभ्यासाचा आधार घेता येईल.
CO-4 Analyzing	संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्राची माहिती सांगता येईल.
CO-5 Evaluating	संशोधन आराखडा तयार करता येईल. व संशोधनास पूरक पुरावे गोळा करता येतील.
CO-6 Creating	संशोधन दृष्टी विकसित होऊन शास्त्रशुद्ध असे संशोधन करण्याची वृत्ती निर्माण होईल. कोणत्याही बाबीकडे चिकित्सक दृष्टीकोनातून पाहण्याची वैज्ञानिक दृष्टी विकसित होईल.

संदर्भ ग्रंथ

- साहित्य संशोधन : वाटा आणि वळणे : डॉ. सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन , पुणे, २०२०
- मराठी साहित्य संशोधन : नव्या दिशा २००६ , संपा. अविनाश आवलगावकर , प्रतिमा प्रकाशन , पुणे
- संशोधनाचे क्षितिजे : वि. भि. कोलते , गौरव ग्रंथ १९८५, भा. ल. भोले संपा. अमेय प्रकाशन , नागपूर
- मराठी संशोधनविद्या : डॉ. उषा देशमुख स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे , १९९४
- संशोधन पद्धती : प्रक्रिया आणि अंतरंग –डॉ. दु. का. संत , अनाथ विद्यार्थीगृह प्रकाशन , पुणे , १९६६
- संशोधन : स्वरूप आणि पद्धती : डॉ. सु. रा. चुनेकर , रंगनाथ पठारे , शि. प्र. संस्था , संगमनेर – १९८३
- मराठी आणि हिंदी दलित आत्मकथने : तौलनिक मूल्यमापन : डॉ. प्रकाश जाधव , प्रिंटिंग एरिया , बीड , २०२०
- संशोधन : सिद्धांत व पद्धती : सदा कऱ्हाडे
- साहित्य ; संशोधन व समीक्षा :राजेंद्र सलालकर
- संशोधनप्रदीप : डॉ. वेदश्री थिगळे
- भाषा व साहित्य संशोधन : खंड १, २, ३, - १९८९ – संपा. वसंत जोशी , म. ना. अदवंत , गं. ना. जोगळेकर व इतर संपादक , महाराष्ट्र साहित्य परिषद , पुणे
- शोध निबंधाची लेखनपद्धती : स. गं. मालशे , लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
- मराठी प्रबंध सूची : व. वि. कुलकर्णी , साहित्य प्रसार केंद्र , नागपूर
- मराठी साहित्य संशोधन : म. पां. भावे , श्रीहरी भिडे, पद्माकर शिरवाडकर (संपादक) महाराष्ट्र साहित्य परिषद , पुणे
- लोकसाहित्य शोध व समीक्षा : रा.चिं. ढेरे
- लोकसाहित्य मीमांसा – भाग-१ , २ डॉ. विश्वनाथ शिंदे
- लोकसाहित्याचे स्वरूप : डॉ. तारा भवाळकर
- साहित्य शोधणी : डॉ. उषा देशमुख , निहारा प्रकाशन , पुणे
- मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा , शं. रा. राणे, का. स. वाणी म. प्र. अ. संस्था , धुळे
- मराठी वाङ्मय इतिहास आणि भूगोल : डॉ. विनायक गंधे, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, प्रथम आवृत्ती २०२

M.A. मराठी – प्रथम वर्ष (सत्र-२) अभ्यासक्रम [Level 6.0]			
Course Type : On Job Training (OJT)			
MAR 581 OJT	व्यावसायिक प्रशिक्षण / क्षेत्रीय प्रकल्प	Credits- 4 2(T)+2(P)	Hours- 90 30(T)+60(P)

अ. व्यावसायिक प्रशिक्षण

१. प्रकाशनसंस्था

- संपादन विभाग
- डी.टी.पी. विभाग
- जाहिरात विभाग
- वितरण विभाग
- मुद्रितशोधन विभाग

२. छपाईतंत्र

- स्क्रीनवरील छपाई
- ऑफसेटवरील छपाई
- वेबवरील छपाई
- ट्रेसिंग प्लेट
- पोली प्लेट
- सिटीपी प्लेट

३. बायडींग प्रकार

- पुढा आणि परफेक्ट बायडींग

४. साहित्यसंस्था

५. ग्रंथालये/ वाचनालये

६. वृत्तपत्र कार्यालय

७. फोरकलर छपाईतंत्र

- फोरकलर डिझाईनतंत्र

८. आकाशवाणी केंद्रे..... एफएम केंद्रे.....

९. चित्रे, लेआऊट, सजावट विभाग

- प्रसिद्धी विभाग (किंवा जाहिरात व प्रसिद्धी विभाग)

१०. ग्रंथ विक्रेते

- ग्रंथ प्रदर्शन
- ऑनलाईन विक्री विभाग
- प्रिंट ऑन डिमांड पुस्तक छपाई तंत्र.
- पैकिंग, पार्सलिंग, बिलिंग, वाहतूक विभाग

ब. क्षेत्रीय प्रकल्प
